

3

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

ročník 11
2005

Lesníci vědí, že mohou být nejlepší v EU
Vlastník lesa musí mít prst na pulsu trhu se dřívím
Lesopolitické poznámky o naší příslušnosti k EU
Jinany památné a zajímavé
Etiopie, země neznámá

Etiopie

Náčelník jedné z řady vznikajících horských osad

Častý problém při terénních pracích – neprostupný pralesní porost

*Zbylí pralesní velikáni v dnešních pastvinách na úpatí Balských hor
(Podocarpus falcatus)*

*Při toulavé nelegální těžbě většina vytěženého objemu
zůstane ležet v lese*

INFORMACE Z VEDENÍ LČR

Výběrová řízení na dodávky lesnických činností u LČR

Na základě výsledků kontroly Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) v závěru roku 2003 u LČR a v souladu se zadáním zakladatele přistoupily LČR v polovině roku 2004 k postupné revizi svých smluvních a obchodních vztahů s cílem narovnat je tak, aby odpovídaly jak zájmům státu, tak i platným právním předpisům v ČR a v EU.

Na 76 smluvních územních jednotkách (dále jen „SÚJ“) skončila platnost dříve uzavřených obchodních smluv (smluv o provádění pěstebních činností a o nákupu a prodeji dříví) ke dni 31. 12. 2004 (šlo o smlouvy uzavřené na dobu určitou). Na těchto SÚJ, kterých je nyní v důsledku organizačních změn 87, bylo ze strany LČR všem dosavadním smluvním partnerům nabídnuto uzavření smlouvy na tzv. **přechodné období**, a to na období od 1. 1. do 30. 6. 2005. Současně bylo ze strany LČR na tyto SÚJ vyhlášeno výběrové řízení s cílem vybrat dodavatele prací na dobu pěti let (od 1. 7. 2005) s možností opce na další tři roky. Zmíněných 87 SÚJ představuje cca 14 % celkového objemu pěstebních a těžebních činností LČR v roce 2005 (plošně jde o 12 % lesů spravovaných LČR).

15. 12. 2004 bylo zveřejněno „Oznámení o vyhlášení výběrového řízení“. Jedná se o otevřené výběrové řízení s využitím pravidel „Practical Guide to contract procedures financed from the General Budget of the European Communities in the context of external actions“ = „Manuál postupů při zadávání veřejných zakázek financovaných ze společného rozpočtu ES v rámci aktivit vně Evropských společenství“ (dále jen „PRAG“).

Pravidla PRAG jsou určena pro zadávání smluv o vnější pomoci Evropské komise a vztahují se prakticky na všechny programy v rámci vnější pomoci ES. Přestože se v daném případě nejedná o aplikaci PRAG k určenému závaznému účelu jejich užití, považuje vedení LČR jejich využití za vhodné a nadstandardní zejména s ohledem na to, aby bylo garantováno zachování objektivit, transparentnosti, rovného zacházení a nediskriminace vyhlášených výběrových řízení a získána co nejvyšší kvalita služeb za nejpriznivější možnou cenu.

Všechny požadavky, kladené na uchazeče v rámci výběrového řízení, jsou běžně používány ve veřejných soutěžích a při zadávání veřejných zakázek v režimu zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, a většinu z nich obsahují i pravidla PRAG. Svou povahou nijak nevybočují (např. seznam významných zakázek za uplynulé období, reference, počet zaměstnanců a administrativní a technické vybavení uchazeče). Požadavky kladené na uchazeče musí být přitom hodnoceny z hlediska, že účastníci výběrových řízení mohou být i subjekty, které doposud „smluvními partnery“ LČR nebyly a které mají zájem nově navázat smluvní vztahy s LČR. U takových subjektů nemohou LČR vycházet z vlastních zkušeností lesních správ se vzájemnou spoluprací, s kvalitou práce uchazeče či solidností a trvalostí jeho podnikatelské činnosti. Přínosem výběrových řízení je právě i to, že okruh smluvních partnerů do budoucna otevírají širokému okruhu podnikatelů v lesnictví.

Vlastní procedura posouzení nabídek uchazečů proběhla na půdě ředitelství LČR v termínu 18. 2. – 3. 3. 2005. V první fázi došlo na veřejných schůzích za účasti uchazečů k otevření nabídek výběrovou komisí jmenovanou zadavatelem VŘ. Pětičlennou výběrovou komisí tvořili zástupci LČR (2), zástupce Mze, zástupce nezávislé právní kanceláře a zástupce nezávislé poradenské firmy. Na veřejných schůzích byly provedeny nutné úkony zajišťující transparentnost VŘ, zvláště úkony zajišťující nemanipulovatelnost obsahem nabídek.

Dokončení na straně 2 >>

OBSAH

- 2 Nejperspektivnější palivo je biomasa
- 3 Lesníci vědí, že mohou být nejlepší v EU
- 4 Vlastník lesa musí mít prst na pulsu trhu se dřívím
- 6 Lesopolitické poznámky o naší příslušnosti k EU
- 11 Byl symbolem Velikonoc
- 12 Jinany památné a zajímavé
- 14 Etiopie, země neznámá
- 19 Nové knihy
- 20 Přejezd Orlických hor
- 21 Přípravy na WOOD TEC 2005 zahájeny
- 24 Březen

LESU ZDAR

Časopis lesníků a přátel lesa

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106,

501 68 Hradec Králové

tel.: + 420 495 860 265 (276)

fax.: + 420 495 262 391

e-mail: rezac@lesycr.cz , grepl@lesycr.cz

Vydává:

Lesy České republiky, s. p.

Přemyslova 1106, Hradec Králové 8

IČO: 42196451

Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416

ISSN 1214-4835

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický

Členové: Ing. Vlastimil Hudeček, Ing. Jaromír

Latner, CSc., Ing. Pavel Starý, RNDr. Jiří

Stonawski, Ing. Lubomír Šálek, Ing. Jan Vybíral

Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč

Redaktor: Petr Grepl

Grafická úprava: DÖRLAND, spol. s r. o.

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele)

Tiskne:

Tiskárna Nové Město, s. r. o.,

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

(Uzávěrka příštího čísla 31. 3. 2005)

Rg1-1994

>> Po veřejných schůzích následovalo neveřejné vyhodnocení nabídek uchazečů podle pravidel deklarovaných v dokumentaci k VŘ. Na neveřejných schůzích byl nahrazen člen výběrové komise – zástupce nezávislé poradenské firmy pro veřejné schůze k VŘ, zástupcem LČR, jímž byl vždy do komise jmenovaný ředitel krajského inspektorátu LČR. Výsledky VŘ byly v souladu s časovým harmonogramem o průběhu VŘ zveřejněny 4. 3. 2005. O náročnosti zpracování nabídek a o naplňování principů transparentnosti a rovných podmínek pro všechny uchazeče svědčí mimo jiné fakt, že z celkového počtu 654 předložených nabídek bylo pro formální a administrativní nesoulad s podmínkami dokumentace k VŘ vyřazeno (dále nehodnoceno) 61 nabídek na veřejných schůzích výběrové komise a 119 nabídek na neveřejných schůzích výběrové komise. Z celkového počtu 654 v termínu předaných nabídek bylo hodnoceno (bodováno s určením pořadí) celkem 474 nabídek.

V další fázi bude vítězům výběrových řízení na uzavření Rámcové smlouvy na dodávky komplexních lesnických činností, Smlouvy na provádění pěstebních činností a Smlouvy na rováření těžebních činností v rámci jedné smluvní územní jednotky nabídnuta ze strany LČR k podpisu citovaná smluvní dokumentace. Následně, na žádost smluvního partnera, také Smlouva o prodeji dříví. Smluvní vztah s vítězi VŘ založený na bázi nových smluv bude účinný od 1. 7. 2005.

LČR přistoupily k realizaci změn ve své cenové a obchodní politice na základě výsledků šetření NKÚ, na základě výsledků provedeného právního auditu a na základě zadání zakladatele státního podniku. Jedním z kroků k naplnění změn je právě realizované výběrové řízení. Cílem je transparentní hospodaření státního podniku (LČR), zaručující maximální efektivitu využívání majetku státu, svěřeného státnímu podniku.

LČR jsou přesvědčeny o legitimitě nastartovaných změn a o tom, že jejich dosavadní postup nepoškodil oprávněné zájmy jejich smluvních partnerů (dodavatelů prací). Dále jsou LČR přesvědčeny, že provořadým posláním státního podniku je pečovat o svěřený majetek státu s péčí řádného hospodáře a v rámci tohoto poslání a v mezích platných právních předpisů určovat optimální metody a postupy při nakládání s tímto majetkem.

>>

Ing. Vladimír Blahuta,
pověřený výkonem funkce generálního ředitele
státního podniku Lesy České republiky

Pozn. redakce: *Podrobná analýza výsledků výběrových řízení na uzavření Rámcové smlouvy na dodávky komplexních lesnických činností, Smlouvy na provádění pěstebních činností a Smlouvy na provádění těžebních činností v rámci jedné smluvní územní jednotky bude zveřejněna v dalším čísle LZ.*

Nejperspektivnější palivo je biomasa

Poslanecká sněmovna schválila 23. února 2005 očekávaný zákon o podpoře obnovitelných zdrojů energie. Ten předpokládá, že distribuční sítě budou od provozovatelů malých elektráren vykupovat energii za garantované ceny. Navíc Česko by podle předlohy mělo do roku 2010 zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na osm procent z celkové produkce. Zatím to je zhruba čtyřikrát méně.

Nejperspektivnějším obnovitelným zdrojem je podle Ministerstva životního prostředí biomasa, tedy speciálně

pěstované „energetické“ plodiny, zbytky z pil či dřevní štěpka. V Česku totiž ladem leží zhruba jeden a půl miliónu hektarů polí a luk, na nichž by se zelené palivo mohlo pěstovat. Ministerstvo odhaduje, že v roce 2010 by se v elektrárnách na biomasu mohlo vyrábět zhruba čtyřicet procent veškeré „zelené“ elektrické energie. Zatímco vloni se v elektrárnách na biomasu vyrobilo 530 gigawatthodin elektřiny, o šest let později by to mohlo být zhruba 2,2 tisíce gigawatthodin.

Schválení zákona je nesporným přínosem pro agrární podnikatele. Ať už jde o možnost vyrábět biomasu, obilí pro biolih či řepku pro bionaftu. Bude tak možné využívat i takzvané geneticky modifikované plodiny, které při potravinářském využití narážejí na odpor některých ekologických skupin. Zákon je i šancí pro rozvoj venkova, protože povede k lepšímu využívání půdy a přinese nová pracovní místa.

Miliardové investice

Rozvíjet by se měly i další druhy obnovitelných zdrojů. Výroba elektřiny v malých vodních elektrárnách by měla vzrůst ze současných 740 gigawatthodin na více než 1,1 tisíce gigawatthodin. Z větru by se mělo místo dvaceti gigawatthodin vyrobit až 930 gigawatthodin elektřiny. Podle odborného odhadu by firmy do pěti let od nabytí účinnosti zákona měly investovat do obnovitelných zdrojů přibližně 48,5 miliardy korun. Dlouhodobé stabilní podnikatelské prostředí otevře zájemcům o obnovitelné zdroje dveře do bank pro úvěry.

Risk přinese vyšší zisk

Buď zůstane u pevné výkupní ceny elektřiny, tedy u systému, který funguje už dnes: rozvodná společnost je povinna od majitele obnovitelného zdroje koupit jeho elektřinu za výhodnější cenu. Například u větrné elektrárny, která bude uvedena do provozu letos, jde o 2,60 koruny za kilowatthodinu, přičemž běžná výkupní cena je zhruba korunu. Tato zvýhodněná cena se však po celkovém schválení nového zákona může změnit. Energetický regulační úřad ji stanoví tak, aby byla výrobci „zelené“ elektřiny garantována patnáctiletá návratnost. Zákon přitom zaručuje, že se cena nesmí snížit z roku na rok o více než pět procent. Tím se zvýší jistota pro podnikatele.

Podnikatel ovšem bude mít ještě druhou volbu. Bude znamenat větší riziko, ale případně i vyšší zisk. Pokud si majitel třeba malé vodní elektrárny najde odběratele, který od něho koupí jeho elektřinu za tržní cenu – tedy nižší, než je ta zvýhodněná, dostane od provozovatele distribuční sítě speciální finanční bonus. Jeho výši bude pravidelně určovat Energetický regulační úřad. Takový podnikatel by mohl vydělat více než jiný provozovatel, který vsadí na jistotu zvýhodněných cen. Bude si ovšem muset sám najít svého odběratele. To nemusí být vždy snadné, pokud například v říčce, kde stojí jeho malá elektrárna, bude v průběhu roku výrazně kolísat hladina vody.

Odhadované náklady na podporu výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů

	cena (v Kč za MWh)	náklady (v mil. Kč)
Malé vodní elektrárny	1 600	637
Větrné elektrárny	2 600	1 458
Spalování biomasy	2 520	1 562
Spalování fosilních paliv	670	704
Bioplyn	2 420	347
Geotermální energie	3 500	37
Sluneční záření	6 040	75

>>

Autor: Martin Mařík, Pavel Baroch, Josef Pravec
Převzato z Hospodářských novin, 24. 2. 2005

Lesníci vědí, že mohou být nejlepší v Evropské unii!

V sobotu 26. února 2005 představil ministr zemědělství Jaroslav Palas další krok ze své připravené koncepce řešení stavu našeho lesnictví v rámci svolaného symposia o moderních trendech řízení podniků státních lesů v EU. Průběh jednoznačně potvrdil oprávněnost strategických zásad správy lesů v působnosti Ministerstva zemědělství po roce 2004, které přednesl ve svém závěrečném příspěvku náměstek ministra Karel Mach.

Na symposiu referovali o hlavních trendech úspěšného managementu vrcholoví představitelé státních lesů Bavorska, Finska a Rakouska, kteří se významně podíleli na reformách státních lesů ve svých zemích. Konference se těšila vysoké účasti zainteresovaných – od zástupců Ministerstva zemědělství, Lesů České republiky, firem, podnikajících v lesním hospodářství, zástupců odborů až po zástupce nejen odborných médií. Posluchači vyslechli řadu velmi kvalitních a názorných příspěvků a poté následovala diskuse.

Pro mě, jako člověka, který měl šanci určitým způsobem proniknout do současné problematiky, ze symposia jednoznačně vyplynulo:

- Chceme-li se s někým srovnávat, tak jen s těmi nejlepšími, podívat se v čem jsou úspěšní a jak lze tyto poznatky aplikovat na naše podmínky.
- Evropské lesnické nejvyspělejší státy při odborných diskusích s českými lesníky nic neskrývají a přirozeně očekávají, že se staneme členy klubu těch nejlepších. Respektují náš obrovský potenciál a jsou si vědomi, že velcí vlastníci lesa, jako jsou státní organizace, musí držet dohromady, aby mohli čelit stoupajícím nákladům a globalizaci dřevozpracujícího průmyslu. Díky této otevřené a pozitivní spolupráci mají LČR velkou příležitost vyhnout se některým zbytečným systémovým chybám.
- Jedno je jasné – stát chce získat jako vlastník větší a naprosto oprávněný podíl zisků z lesa, které jsou nyní skryty ve způsobu prodeje dříví a v efektivitě práce. Tento cíl ale automaticky neznamená nižší zisky pro korektní podnikatelské subjekty v lesnictví. Spravedlivá odměna za dobře vykonanou práci – jak pro odběratele služeb, tak i pro vlastní zaměstnance, musí být jedním ze samozřejmých principů hospodaření státních lesů. V rámci nové koncepce LČR budou připravovány nové aktivity, jako např. výstavba cestní sítě či sběr a prodej biomasy, což vyvolá další pracovní

příležitosti. Podle zdroje Puuenergia (Kirsi Knuuttila, 2003) je ve Finsku ohledně biomasy tento počet odhadován na 11 000 nových pracovních míst, a to již v současné době Finové produkují cca 20 % energie z dřevní hmoty.

- Lesnicko-dřevařský sektor je v současnosti internacionální: řada českých firem úspěšně podniká ve státech EU a např. trh s dřívím v Rakousku je ovlivňován víc dovozem dříví od českých podnikatelů než dřívím vyprodukovaným Rakouskými spolkovými lesy. Nezhlední-li LČR internacionální aspekty při tvorbě nové koncepce, pak nebude mít žádný smysl.
- V diskusi vystupovali hlavně zástupci stran, které v současnosti jsou s LČR ve sporu. Jejich diskuse byla vedena korektně a i její obsah naznačuje, že LČR mají pro realizaci budoucích cílů kvalitní partnery.

Jediné, co mě překvapilo, byla obava před nutnými změnami do budoucna, což lze vysvětlit lidskou přirozeností. Nebojme se změn k lepšímu, věřme ve své schopnosti, v našem snažení máme dobré spojence i v rámci EU.

Symposium bylo potvrzením oprávněnosti připravených směrů vývoje českého státního lesnictví. Nyní musí ale nastat druhá – obtížnější fáze – a to realizace, zahrnující vypracování a zavedení podnikové koncepce LČR do roku 2010. Zde je nutné ocenit deklarovanou připravenost k pokračování diskuse – pořádáním seminářů ze strany ČAPLH.

Podnikatelé v lesnictví a dřevařský průmysl ČR očekávají správce českých lesů evropského formátu, jasný realizační harmonogram, naprostou transparentnost a lesnicko-politickou kontinuitu. Jen tak mají LČR šanci se stát v budoucnosti velmi silným a možná i nejlepším evropským podnikem, spravujícím lesní bohatství, pro což mají také i všechny potenciální předpoklady. >>

Jan Nový,
agentura Dorland

Ilustrační foto: M. Slavinger

Vlastník lesa musí mít prst na pulsu trhu se dřívím

Rozhovor s lesmistrem Dr. Dipl.-ing. Franz-Werner Hillgarterem, vedoucím výboru pro vzdělávání rakouského lesnického svazu, auditorem certifikací, bývalým ředitelem lesního závodu Hespa Domäne, vedoucím oddělení pro pěstění a hospodářskou úpravu lesa u Rakouských spolkových lesů a redaktorem odborného lesnického časopisu Forstzeitung.

Stále se mluví o tom, že se lesnictví v poslední době hlavně v západních státech velmi změnilo. Můžete říci v čem?

Stručně řečeno, existuje více faktorů, které působí dohromady a ztěžují rámcové podmínky pro lesní hospodářství. Je to zejména koncentrace odběratelů dřeva, způsobená fúzí, respektive spojením nákupu dříví. Dále je to ztížená situace u výnosů. Naproti zůstávajícím či snižujícím se cenám dříví stojí zvyšující se náklady, takže se výnosová situace vyvíjí neuspokojivě. To způsobuje stále se stupňující odklon lesního hospodářství z nákladově intenzivních sfér. Pro státní les to přináší nutnost podnikatelského myšlení, omezení výnosových, neprofitujících funkcí a otevření nových obchodních oblastí.

Důležitým faktorem jsou také stoupající požadavky veřejnosti na les, zejména co se týče infrastruktury aktivit ve volném čase, programů pro ochranu přírody, právě tak jako zvyšující se senzibilita k životnímu prostředí, která je spojena se snahou mít stále silnější vliv na rozhodování o způsobu obhospodařování lesa. Nezapomínejme ani na stoupající podíl škod na lesích, způsobených imisemi a globálním oteplováním, stejně jako vzrůstající četnost silných přírodních katastrof.

Jaké jsou příčiny těchto trendů?

Proti globalizaci dřevozpracujícího průmyslu stojí regionální, často drobně strukturované lesní hospodářství. Mzdové náklady se přitom nacházejí na vysoké úrovni a je stále těžší najít odborné pracovníky pro těžkou lesní práci. Oblastně dochází k situaci, kterou lze řešit jen další mechanizací. Důležitou roli zde hraje také podhodnocování těžeb u malých vlastníků lesa a společenské změny. Obyvatelstvo se přiblížilo k převážně městskému průmyslovému společenství, které si užívá volného času bez vztahu k významu přírodních celků. Přání pohybovat se v přírodě stoupá, ale respekt k vlastnictví lesa se zmenšuje.

Jaký vývoj vznikl u prodeje dříví?

V Rakousku se osvědčil tradiční prodej dříví ve vlastní režii, jak u státního lesa, tak i u privátních vlastníků lesa. Velmi strukturované rozdělení majetku lesa v Rakousku vyžaduje ale také shromažďování nabídky vůči velkým odběratelům. To proto, aby majitelé lesa dosáhli silnější pozice na trhu. Rakouské spolkové lesy disponují velmi dobrou organizací prodeje dříví. O jejich klíčové zákazníky se stará Key account manager. Dále mají vlastní profitové centrum logistiky dříví, které je důležité zejména pro optimalizaci dopravy. Také některé menší lesní závody se obchodně sloučily a nabízejí společně větší množství dříví. K důležitým změnám došlo u malých vlastníků lesa zakládáním dobrovolných společenství lesního hospodářství, které se starají o optimální prodej vytěženého dříví a biomasy z malých lesních celků.

Proč se permanentně snižuje podíl prodeje dříví nastojato?

Podíl prodeje dříví nastojato u státního lesa v Rakousku se pohybuje pod 10 procenty a má podle podnikové strategie Rakouských spolkových lesů dále klesat. Cílem je dosáhnout co možná nejvyššího využití přidané hodnoty prodejem ve vlastní režii. Také u větších privátních vlastníků lesa se prodává minimum dříví nastojato.

V čem spočívají důvody trendu, že státní lesy mají obchod se dřívím ve vlastních rukou?

Cílem je optimální využití přidané hodnoty pro lesní závod a zajištění kontinuity tržního a časového množství dříví, které je dodáváno dřevozpracujícímu průmyslu. Státní lesy mají ale také na základě svého silného postavení na trhu neméně významnou vedoucí funkci „regulátoru trhu“ při tvorbě cen dříví.

LČR obhospodařují kolem 1,3 mil. ha lesní plochy, což představuje cca 53 % lesů v České republice. Hlavní produkt jejich činnosti je z cca 80 % smrková pilařská kulatina. Mohl byste si na základě vašich analýz a značných evropských zkušeností představit, že se prodej dříví u vašich státních lesů, které hospodaří v podobných produkčních podmínkách jako LČR, uskutečňuje přes soukromé s dřevem obchodující firmy, a že výnosy pro stát jsou tak vyšší, než když si státní lesy prodávají dříví samy?

Na základě mých zkušeností jsem osobně toho názoru, že ten, kdo produkuje dříví, musí mít také prst na pulsu trhu, aby měl na jedné straně permanentní kontakt s odběrateli a mohl vycházet vstříc jejich potřebám a na druhé straně aby mohl optimálně připravit své produkty z lesa k prodeji. Odborná kompetence a zodpovědnost za prodej dříví má proto zůstat u lesního závodu. Jen tak je možné zajistit optimální využití přidané hodnoty. V mezinárodním obchodě nebo u zvláštních sortimentů může být výhodou prodej dříví prostřednictvím soukromé firmy, která jejich shromažďováním dosahuje vyššího zhodnocení. Záleží ale na mnoha okolnostech.

Jste tedy toho názoru, že by měla také státní organizace podnikatelsky myslet a tím také logisticky ovlivňovat trh s dřívím, aby dosáhla dobrého hospodářského výsledku? Kde jsou výhody, když si státní lesy samy mohou organizovat pohyb dřevní hmoty?

Samozřejmě by měla státní organizace podnikatelsky myslet a hospodářsky efektivně pracovat. Proto musí být také cíle majitele lesa jasně definovány. Právě ve státním lese se jedná o vyváženost ekonomických a ekologických, respektive krajinko-kulturních požadavků. Lesy České republiky jsou na základě své rozlohy důležitý hráč na národním a mezinárodním

Ilustrační foto: M. Slavinger

dřevařském trhu. Mají obrovský potenciál být dlouhodobým a dobrým partnerem dřevozpracujícího průmyslu a také převzít vedoucí úlohu na trhu a v logistice dřevní hmoty. Předpokladem pro to je ale podnikatelské myšlení, flexibilita a stálá připravenost dále se vzdělávat a zlepšovat procesy výroby. Vlastní optimalizace obchodu s dřívím by měla přinést větší využití přidané hodnoty formou optimální logistiky, zlepšené sortimentace a snížení času při meziskladování dříví.

V českých médiích byly často zveřejňovány zprávy, že LČR jsou již několik let jako jediná organizace státních lesů v EU ziskové. Jaké státní lesy Evropy, srovnatelné s LČR dosahují pozitivních výsledků, a jaké úlohy musejí přitom splňovat?

Rakouské spolkové lesy vykazují již desítky let pozitivní hospodářské výsledky. Jsou vedeny jako samostatný podnikatelský subjekt s cílem trvale udržitelného multifunkčního obhospodařování lesa, se zvláštním zřetelem na zhodnocení jeho ekologického, společenského a hospodářského významu. Podobná situace je také u finských a švédských státních lesů. V Německu musí naplňovat státní úřad v jednotlivých spolkových zemích neziskové výsostné funkce a poradenství vůči malým vlastníkům lesa. Z toho vzniká výjimečná situace v poslání státního lesa. V nynější době probíhají reformy v organizačních strukturách v mnoha německých spolkových zemích.

Co byste přál Lesům České republiky pro zajištění jejich úspěšné budoucnosti?

Česká republika byla kdysi důležitou kolébkou středoevropského trvale udržitelného lesního hospodářství. Vyšlo odtud mnoho důležitých impulsů. Výborné produkční podmínky a lesní porosty v příznivé provozně – geografické situaci k velkým odběratelům dříví vytvářejí společně s dobrým standardem vzdělání českých lesníků velmi příznivou půdu pro úspěšné hospodaření Lesů České republiky. Důležitými předpoklady jsou jasné představy o cílech a strategických liniích, jasné organizační a rozhodovací struktury, právě tak jako na cíl orientovaná systematická práce, partnerské myšlení a motivovaní spolupracovníci. Nemělo by se opomenout použití již vyzkoušených metod. Aplikovaný výzkum zde představuje důležitý přínos k fundovanému řešení praktických problémů a otázek.

Přál bych českým lesníkům, aby využili této šance a nechali vyrůst Lesy České republiky v podnik s vysokou odbornou kompetencí a zodpovědností ve všech lesnických oblastech v národním a mezinárodním měřítku.

Děkuji za Vaše odpovědi,

>>

Jan Nový,
agentura Dorland

Několik lesopolitických poznámek o naší příslušnosti k Evropské unii

(Na okraj mezinárodního symposia „Moderní trendy a úspěšný management v podnicích státních lesů Evropské unie“)

Pozoruhodné symposium 19. 2. r. na Mze ČR uvedl ministr Ing. J. Palas myšlenkami, které vyjádřily komplexní pohled na úlohu lesů v majetku státu, jaký z tak vysokého postu doposud slyšán nebyl. Náplň symposia pak podněcuje úvahy o tuzemské lesopolitické situaci ve srovnání s naším evropským sousedstvím. Týkají se zejména otázek, jak zajistit, aby smysl státního vlastnictví lesů mohl být plněn v tom komplexu, o němž pojednávalo úvodní slovo symposia. Dotkneme se nejprve obecné situace v prostoru, kam jsme v květnu 2004 vstoupili a pak se podíváme nezaopatřit na domácí půdu.

Proměny evropského lesnictví

V době, kdy jsme byli od zbytku Evropy odděleni nejen ženinými zátarasy, ale také ideově, došlo tam k podstatnému vývoji lesnictví. Byl vyvolaný rozvojem civilizačních procesů po II. světové válce (1). V podstatě šlo o jisté změny v poslání lesů a ty se staly aktuální otázkou lesnické politiky. Šlo o všestrannější využívání lesů jako obnovitelného přírodního zdroje, který by měl společnosti poskytovat nejen cílenou, zisk přinášející produkci tržních statků, nýbrž i právě tak cílené environmentální a sociální efekty jako veřejně prospěšné lesnické služby. Nikoli na příkaz státních úředníků, ale jako další hospodářské činnosti při zachování vlastnických práv vlastníků lesa.

Potřeba lesnických služeb, ať se jednalo o rekreaci, přiměřenou ochranu kulturní krajiny před vodním živlem a erozí, o ochranu vodních zdrojů či ochranu přírody, byla tehdy široce diskutována na lesnických fórech a tyto velké diskuse – unikající tehdy tuzemské pozornosti – vedly v 60. letech v daném geopolitickém prostoru k podstatné změně lesnické politiky a následně také lesní legislativy. Vedle trvalého zájmu na trvalosti existence lesa jako dřívě stěžejního principu v omezování vlastnických práv k lesu (jako poněkud zvláštního statku v národohospodářském sektoru), nová politika se tam už před víc než jednou lesnickou generací zabývala postavením jednotlivých druhů vlastnictví a jejich diferenciací ve vazbě na poslání lesů různých jeho druhů, včleněním veřejně prospěšných environmentálních a sociálních

Ilustrační foto: M. Slavinger

funkcí lesa do ekonomického systému lesního hospodářství jako jeho služeb, odpovídající úpravou lesní legislativy a také způsobem práce kompetentních orgánů státní správy s různými druhy vlastníků a správců lesa.

V lesní legislativě nám lesnický blízkých zemí, jako je Německo, Francie, Švýcarsko či Rakousko, se od těch dob rozlišuje poslání lesů veřejných a soukromých. Analyzujeme-li tamní lesní zákonodárství, pak prioritním posláním veřejných lesů – *de facto smyslem existence tohoto druhu vlastnictví v tržním liberálním hospodářském systému* – jsou lesnické aktivity ve službách. Tyto environmentální a sociální efekty jsou v podstatě také součástí potenciálu lesů v majetku státu. V Evropě již dlouho dává státní politika na tuto součást obzvláštní důraz (2).

Vlastníci soukromých lesů jsou pro takové aktivity získávání – je to rozšíření možností hospodářského využití jejich majetků, jedná se tedy o aktivity i v jejich zájmu, protože i k jejich prospěchu. Jsou ošetřeny možnosti, jak rozšířit využití lesních majetků o veřejně prospěšné lesnické služby, aniž by se jednalo o příkazy a zákazy státních orgánů soukromým vlastníkům lesa. Nepředstavitelné jsou zásahy státu, které by měly charakter vyvlastnění. Orgány státní správy lesů mají informovat správce veřejných lesů o požadavcích veřejného zájmu a podněcovat soukromé vlastníky k veřejně prospěšným aktivitám osvětou, poradenstvím, otevíráním přístupů ke zdrojům nezbytné potřebného kapitálu (společenský režijní kapitál) i technickou pomocí. Měl jsem vzácnou příležitost tyto záležitosti studovat v Evropě nám lesnický blízké v 90. letech minulého století. Při tom jsem s úžasem zjišťoval, že pracovní náplň orgánů státní správy lesů je z 90 a více procent zabírána iniciací a pomocí vlastníků a správců lesa.

Je nepopiratelné, že dnes je lesnictvo tísněno více než dříve tlaky na úseku produkce dřeva, s výhledem na jejich stupňování s postupem globalizace obchodu s ním. S tím souvisí v posledním desetiletí intenzita zájmu o ekonomiku produkce tržních statků také u státních lesnických podniků. V mimo-evropské sféře známe jeden případ země nikoli rozvojové, kde státní lesní podnik byl dokonce zrušen a lesy pronajímány těžbařským společenstvem ze tří kontinentů. Přesto, jak jsme viděli na mezinárodním sympozium 19. 2. t.r., o lesích v majetku států, na multifunkční úlohu lesů – konkrétně tedy na lesnické, veřejně prospěšné služby – se nezapomíná jako na úlohu nadále především lesů veřejných. I když, jak jsme také mohli sledovat v referátech symposia, řešení není ještě pořád možné pokládat za perfektně promyšlené. Např. v referátu dr. R. Plochmanna bylo uvedeno schéma rozřazení činností státního lesního podniku Bavorska v této podobě:

- lesní hospodářství a myslivost (v originále „Forstwirtschaft + Jagd“),
- obhospodařování nemovitostí,
- výkony v zájmu obecného blaha proti úhradě.

Toto schéma zasluhuje vážnou úvahu. Lesní politici v zemích lesnický nám blízkých už před dlouhým časem vesměs konstatovali, že lesnické myšlení je velmi konservativní a naplňování ducha lesnické politiky a legislativy se proto nezřídko opoždí. V uvedeném schématu je zarážející nejen pořadí lesnických aktivit, uvážíme-li obecně proklamovaný význam poslání lesů ve srovnání s významem nemovitostí. V porovnání s základními principy státní lesnické politiky SNR jde také o otázku, proč výkony na třetím místě – nepochybně environmentální a sociální funkce lesa – jsou pojaty *mimo lesní hospodářství*. *Lesní hospodářství je tu chápáno jako dřevovýroba, tedy jednoúčelově pojatá činnost*. To je mimořádně závažná lesopolitická otázka zvláště pro naše lesnictví. Na můj dotaz přímo po přednášce autor uvedl, že

skutečně nejde o pořadí logicky utříděné ani podle významu položek. Leč charakter našeho oboru jsme už nedořešili. Je to však lesopolitické evropské jádro, které by nebylo dobře šít horkou jehlou!

Naše lesy a lesnictví

Před květnem roku 2004 jsme slýchali o obecně pilných přípravách našeho vstupu do EU. Nicméně analyzujeme-li situaci v lesnické politice a legislativě u nás, nelze než přiznat, že právě na tomto vždy kontroverzním poli protichůdných zájmů jsme se západoevropskému geopolitickému prostoru nepříblížili. Zákon se má měnit, avšak zatím schází širší lesopolitická diskuse o základních otázkách lesnictví. Ty pro reformu podniku LČR, s. p. významně vyjmenoval v referátu symposia RNDr. Ing. P. Kitzberger. Když srovnávám naše evropské okolí s našimi domácími poměry, jsem přesvědčen, že naše kroky evropským směrem – kromě poměrně slabé vědecké-výzkumné fronty a mnoha hezkých frází – byly dříve jen malé, rozpačité a proto polovičaté, prostě nedotahované, pokud vůbec nějaké byly v konkretizaci vznešených formulací.

Nějak nám ani moc nevadí, že náš lesní zákon je označován za velmi přísný. Protože jsem měl možnost zabývat se legislativou dříve uvedených států, souhlasím zcela se závěrem analýzy J. Olivy (3), že náš lesní zákon 289/1995 Sb. je nejprísňější v Evropě. A jelikož evropské lesnictví má vysokou úroveň, je to podle mého názoru dnes nejprísňější lesní zákon na světě. Nechci se nyní dotýkat věcných úprav platného lesního zákona či dokonce vyslovených věcných nesmyslů, které také obsahuje. Jasně vystupují právě ve srovnání s analogickými právními normami zemí nám lesnický blízkých. *Jde o duch zákona, který by měl být široce prodiskutován!* Před 10 roky byl v některých formulacích výdobytkem, dnes je už jen pozůstatkem!

Zřejmě rozpaky už při tvorbě zákona 289/1995 Sb. budilo např. to, že bychom měli diferencovat poslání lesů mezi různými druhy vlastnictví lesa. Avšak to je v Evropě lesnický nám blízké už několik desítek let politikou rozřešeno, v legislativě jednotlivých zemí zakotveno (v různé podobě podle tradic a socioekonomických poměrů) a prakticky využíváno v praxi státní správy. Je přece známo, že legislativa lesnický nám blízkých zemí např. různým způsobem pamatuje na specifické poslání veřejných, zejména státních lesů – *dokonce někdy samostatnými hlavami zákona*. Máme sice zákon 33/1993 Sb. o státním podniku a my lesníci můžeme dosvědčit, že se našich státních lesů dotkl teoreticky v evropském duchu. Leč k jeho uplatnění v našem lesnictví vlastně nedošlo. Uvědomujeme si to? A proč to nevádí už 12 let jeho platnosti? Jestliže by zůstala nadále nezměněna zakládající listina LČR, s. p., pak skutečně je třeba vážně připomenout to, že provozovat běžný výrobní podnik opravdu nemusí stát. Od 90. let se také stále objevují pochopitelné a legitimní podnikatelské zájmy o lesy v majetku státu (viz poznámku /5/), a to v přesně stejném duchu, jak se o totéž před mnoha léty snažily dřevařské velkofirmy v USA, např. Weyerhaeuser). Rozdíl mezi USA. a námi je v tom, že v Americe mají zákon o nezczitelných státních lesích již od konce 19. století.

Vedle už bohaté české knihovny vědeckých a odborných prací, zabývajících se multifunkční úlohou lesa v kulturní krajině jako podstatnou záležitostí *lesnictví*, nemáme prakticky zatím nic účinného, jak multifunkčnost realizovat, tj. rozšířit využívání lesních majetků lesnickými službami. Ty se v Evropě už řadu desetiletí výrazně podílejí na *image lesnictví a tím i na jeho podpoře veřejností, ekonomy i politiky*. Sám náš lesní zákon sice hůst v § 1 prohlásil lesy

>> za národní bohatství, jež je *nenahraditelnou* složkou životního prostředí. Na hezky znějící teoretické formulace jsme nepochybně mistři. Ovšem položme otázku: který z dotačních titulů se jako první škrtá, když je státní pokladna chudá? No přece ten, který se týká zajištění funkcí nenahraditelné složky našeho životního prostředí. Mají pak nějakou cenu vznešené formulace, byť byly opřeny o politický konsensus a označeny krouceným znakem práva?

Dotkl jsem se potenciálu LČR, s. p. Možná, že by nebylo špatné, do souhrnu jeho podmínek vedle těch produkčních a profesně-sociologických – jak je na symposiu uvedl P. Kitzberger – zařadit též potenciál veřejně prospěšných služeb, v podstatě nabídku služeb veřejnosti. Vždyť je dávno zjištěno, že máme v ČR kolem 23 % celkové plochy lesů natolik využívaných k rekreaci občanů, že je účelné něco konkrétního pro udržení či posílení jejich rekreační funkce dělat, máme dále okolo 26 % lesů vodohospodářsky důležitých pro ochranu vodních zdrojů a pro přiměřenou ochranu kulturní krajiny před vodním živlem a erozí; zatím také přes čtvrtinu plochy lesů zabíraly lesy ve zvláště chráněných územích (než začala Natura 2000). Značný podíl těchto všech ploch patří do správy LČR, s.p. (4). Je to celá paleta lesnických služeb, nikoli jen ochrana přírody pro přírodu, ale také *ochrana prostředí kulturní krajiny, ochrana životního prostředí lidské společnosti*. O jak „svízelné téma“ se patrně jedná, je možno vyčíst z faktu, že tyto plochy s důležitými mimoprodukčními funkcemi lesů uvádí každoročně Ročenka životního prostředí ČR, nikoli však už Zelená zpráva MZe o lesích. Myslíme si snad napořád, že o mimoprodukčních, veřejně prospěšných funkcích lesa stačí jen vzletně občas mluvit?

Zaměření v lesnictví tradičně stále jedním směrem, opustili jsme už část nevýrobních lesů a tento proces přenechávání lesů někomu jinému s důsledky už zjevnými může pokračovat – takové ideje existují a jsou živé v rovině obecné (5). Ty navrhuji rozdělit lesy na hospodářsky, tj. produkčně využívané – tedy na pole lesníků – „dřevožroutů“ a na lesy ostatní, v nichž lesnictvo platí za „fachidioty“ dokonce nevyléčitelné (přidržíme-li se terminologie publicisty PhDr. V. Justa). Jako lesnictvo jsme dlouho trestuhodně zanedbávali působivé „public relations“. Vrací se nám to měrou vrchovatou. Cítíme se pak až zaskočení vznikajícími paradoxy – takovými jevy, jako je např. velkoplošné přenechávání kulturních lesních ekosystémů samovolnému vývoji s následnou jejich destrukcí na řádově už tisících hektarech horských lesů. A už si také můžeme spočítat podle známé nové metody ekonomického hodnocení čistě přírodních procesů v lesních ekosystémech, že v podstatě tytéž změny těchto přírodních procesů, vznikající těžbou a obnovou lesních ekosystémů nám zatím svěřeného obnovitelného přírodního zdroje (v jeho hospodářských lesích), představují ročně údajně ekologickou újmu i újmu na funkcích ekosystémů v řádu *mnoha desítek miliard korun*. Jsou to v podstatě tytéž změny těchto přírodních procesů, jaké v národních parcích přírodě (i v měřítkách větších) údajně prospívají.

Těžko se utěšovat tím, že prý je vše podle zákonů. Jeden z nich údajně v zájmu ochrany přírody umožňuje v hranicích národních parků pojmát obrovské změny přírodních procesů při velkoplošné, rozhodnutím člověka navozené destrukci lesních ekosystémů jako děje přírodní a tedy přírodě prospívající, kde žádná újma přírody i funkcí lesa jakoby nenastávala. Tytéž změny přírodních procesů, spojené, jak uvedeno, s obnovou hospodářského lesa, jsou však údajně závažnými ekologickými újmami a eo ipso miliardovými škodami i na funkcích lesa. Druhý zákon, zákon lesní, však zatím kryje pachatele tak obrovských škod na naší přírodě – neboť ony mnohamiliardové škody vznikají v rámci tohoto zákona.

Je však takový zákon trvale udržitelný? Co tomu říká tolik proklamovaná idea trvalé udržitelnosti obhospodařování lesů? Nejsou to paradoxy až příliš paradoxní na to, aby si jich lesnická politika setrvale nevšímal?

Nejde také jenom o ochranu a ochránce přírody. Strašit by nás měly představy tak snadno se uchycující v myslích veřejnosti, ba dokonce i odborníků ve státní správě, jak se lze přesvědčit v osobních kontaktech. Lesotechnické úpravy toků jsou chápány jako jejich napřimování betonovými koryty ba i zatrubňování, katastrofické povodně z roku 1997 byly prezentovány jako důsledek stavu lesů a tedy vina lesníků. Jak se pak divit, že takoví „fachidioti“ těžbou a obnovou lesů každoročně poškozují přírodní procesy v řádu desítek miliard korun?

Dnes zaznamenáváme u nás dvě zásadně rozdílné, v některých pojetích až krajní lesopolitické tendence:

- Jedna s poukazem na nadbytečnou přísnost legislativy (pokračující z minulosti ve vnímání lesů napořád, avšak už neoprávněně, jako jednotného zájmového výrobního celku), dožaduje se liberalizace právní normy v evropském duchu.
- Druhá tendence zamýšlí naopak „utahovat šrouby“ – vrátit se v krajní pozici k pojetí značně „neevropskému“, opíránému o státní paternalismus zejména v prosazování soudobé ideje ochrany přírody pro přírodu samu. Jde např. o lesní hospodářské plány jako právně závazný nástroj státní politiky s možností dalších úprav hospodaření státními úředníky.

Oběma tendencím – často i té první, „evropské“ – se však nedostává něčeho podstatného: evropského náhledu na lesní hospodářství jako na funkčně integrovaný obor (6) se dvěma rovnocennými složkami – jednou je produkce tržních statků, druhou jsou služby ve veřejném zájmu jako socioekonomicky svébytný obor lesnických činností v rámci lesního hospodářství a nikoli mimo ně stojící. Míru rozdílů mezi námi a Evropou může naznačit porovnání původních materiálů, týkajících se reformování podniku LČR, s. p., s materiály prezentovanými na symposiu 19.2. t.r. (7): je hned patrný rozdíl zejména v tom, jak se u nás a jak v Evropě nám lesnický blížek hledí na spektrum lesnických aktivit u veřejných lesů.

Nemůže být pochyb, že pro výrobní složku lesního hospodářství je obchod dřevem jádrovým problémem. Nezdá se mi však příliš prozíravé, když se diskutuje před veřejností jediné a napořád o tomto našem jádrovém problému. Ztrácíme tak nadále image a utvrzujeme názor naší přírodovědné a přírodymilovné obce, jež ovládá média, že naše lesnictví není schopno ničeho víc než produkce dřeva. Budeme-li nadále pod lesním hospodářstvím rozumět jen cílenou produkci dřeva, obávám se, že je tu v sázce budoucnost lesnictví, zejména také mnoha lesníků. První zkušenosti s ptačími oblastmi a koncepcí nového dělení lesů, spočívající jen na produkci dřeva a ochraně přírody, nelze lhotejně přecházet bez domýšlení důsledků. Rýsuji se vážné zásahy i do lesního vlastnictví – prodlužování obmýtí, přeměny druhové skladby a struktury ba i samovolný vývoj lesa. Nemluvě o tom, že ochranné ideje byly dosud u nás charakteristické opomíjením ekonomických propočetů a nedostatkem respektu k soukromému vlastnictví. Už první Sněmy lesníků ČR v 90. letech se tím zabývaly. Na Slovensku bylo spočítáno, že Natura 2000 zatíží lesnictví skoro 1 miliardou Kč ročně.

Za pozoruhodné považuji, že něco z mála skutečně evropského ducha v našem lesním zákonu – instituce oblastních

plánů rozvoje lesů jako lesopolitického nástroje státu (rozuměno: jako podklad pro směřování veřejně prospěšných aktivit správců lesů veřejných a pro podněcování vlastníků lesů soukromých k širšímu využití jejich lesních majetků službami také pro jejich prospěch a tedy i v jejich zájmu) – se od počátku netěšila odpovídajícímu zájmu ani orgánů sféry veřejné, ani sféry soukromé. Přitom bychom z nich mohli vytěžit potenciál veřejně prospěšných lesnických aktivit pro naši nabídku společnosti, především regionům. Kdybychom s využitím těchto objektivních podkladů společnosti dokázali (po vzoru lesnictva západoevropského, ba i amerického), že jí můžeme nabídnout prospěšné, odborné a jí ceněné služby, pak v cenové hladině poloviny minulého desetiletí (poslední kalkulace) by mohl plynout do našich lesů ročně kapitál 1,2 miliardy Kč. Jinou alternativou je být neustále tlačeni do zmenšujícího se produkčního areálu s také stále se zmenšujícím počtem potřebných, klasicky lesnický vzdělaných odborníků; pak nezbyvá, než vystupovat v roli obtížných, neoblíbených žadatelů náhrad s nastavenou dlaní před kapsou daňových poplatníků.

Závěr

Zvolil jsem k mému pojednání vždy rozporuplné lesopolitické pole, které i lesničtí politikové v sousedních zemích označují za pole střetů mnoha zájmů na lesích. I oni podle svých zkušeností uznávají, že stále velkou roli v realizaci lesní politiky hraje tradiční, hodně konzervativní lesnické myšlení. Proto ani praxe v zemích, které si dnes bereme za vzor, nemusí být ve všech směrech příkladná, beze zbytku odpovídající duchu legislativy. Avšak náš odstup od prostoru EU, co se týká země lesnický nám blízkých, je příliš velký. Naše lesopolitické pole si proto žádá hlubokou orbu – mnoho lesnického elánu v tomto směru však zatím projevovalo nebylo.

Ilustrační foto: M. Slavinger

Mluví-li o novém lesním zákonu, mám na mysli zákon vycházející ze skutečně inovované státní lesnické politiky v evropském duchu. Výrazný posun v konkretizaci jejího pojetí zdá se nezbytný pro naši budoucnost v Evropě. To se týká zejména diferenciací vlastnictví lesa, dále lesnických služeb a tedy funkční integrace v lesním hospodářství, pak i úpravu práce orgánů státní správy lesů se týkající, bez níž je naše lesnické evropanství ztěžší možné. Zákon sám pak teprve po ujasnění těchto lesopoliticky stěžejních problémů může být připravován v paragrafovaném znění – potřebuje řadu věcných úprav a – dovolí-li to politika – také pojednat státní lesní podnik. Přípravě takové právní normy by tedy měly předcházet odborné studie a lesopolitické i environmentálně politické diskuse. Nezapomínejme, že jsme neprošli zásadní lesopolitickou a legislativní přestavbou, jakou nám lesnický blízké země EU prodělal už před čtyřmi desítkami let! Upozorňuji na to už řadu roků.

V kombinaci pozůstatků náhledů doby minulé s naší ještě nevytříbenou demokracií, jak jsme toho bohužel dnes a denně svědky, spočívá podle mého názoru i konkrétních zkušeností dost problémů, kterých bychom si měli pořádně všimnout jak v zájmu postavení a dalšího vývoje lesnictví vůbec, tak v zájmu přínosů společnosti. Neboť na nich jak postavení tak další vývoj spočívá. >>

Poznámky:

(1) Krečmer V., 1996: Civilizační vývoj – zadání i problémy lesnické politiky. (Třetí transformace lesního hospodářství). Lesnická práce, 75, č. 2; 39–41.

(2) Připomeňme již vícekrát u nás citované vyjádření Ústavního soudu SRN z 31. května 1990, v čem spočívá státní lesnická politika na rozdíl od politiky zemědělské! Poslední citace viz „Základní problémy lesnictví v roce vstupu do EU“, 7. sněm lesníků ČR, Hradec Králové 12. 10. 2004, Sborník, vydala ČLS v nakl. Les. práce; str. 7.

(3) Oliva J., 2004: Česká republika má nejpřísnější lesní zákon v Evropě. Lesnická práce, 83, č. 5; 233–235.

(4) Finský účastník symposia H. Jokinen přivezl zajímavá kritéria takového potenciálu finských lesů: např. se udržuje 5496 km cest pro motorové sáně, 1481 km běžecských tras, 3448 km turistických tras, 1982 míst pro táboření se zásobováním palivovým dřívím, stovky chat různých druhů k pronajímání atd. Což takhle pochlubit se, kolik hektarů lesů různě rekreačně využívaných, lesů v ochranných pásmech vodárenských zdrojů, horských vodohospodářsky důležitých lesů mají ve správě LČR, s. p. jako jednu ze složek svého potenciálu? Co tomu brání?

(5) Viz rozhovor M. Třeštika s J. Mičánkem „Snižme podíl státního lesa“, 2005, Lesnická práce, 84, č. 1; 4–7.

(6) Funkční integrace lesního hospodářství je termín znějící velmi moderně, avšak objevil se v různé interpretaci už před pěknou řádkou let (Papánek 1978, Krečmer 1986).

(7) Viz „Moderní trendy a úspěšný management v podnicích státních lesů Evropské unie“. Mezinárodní symposium 19. 2. 2005, podkladové materiály. MZe ČR Praha; 58 stran textu a tabulek.

Ing. Vladimír Krečmer, CSc.
předseda Národního lesnického komitétu

160 00 Praha 6, Na Loukoti 20
Tel.: 235 358 116

Byl symbolem Velikonoc

Skupinky čtyř, šesti zajíců, kteří se honí po polích, řadíme ke vzpomínkám na minulost. Kde jsou ty časy, kdy se z okna vlaku nebo auta dala letmo zahlédnout dvojice ušatých šampiónů, vztyčených na svalnatých bězích. Bušili do sebe, s hlavou odvrácenou do strany, jako nějací boxeři na olympiádě. Ne tak dnes.

Podobně jako svého času koroptve a od nedávna i syslové, začínají být také zajíci zvěři váženou, vzácnou a div ne chráněnou. Z biologie zajíce polního je známo, že v době kdy je zaječka březí je zároveň schopna oplození, a přestože může mít ročně i třikrát, čtyřikrát mladé, vytrácí se zajíci z české krajiny. Břežňáček stulený k rodné hroudě mezi rozkvetlými pampeliškami je k vidění nejspíš v nějakém mysliveckém kalendáři.

Ten můj neměl kolem sebe žádné kvítí, ale nevzhledné zbytky po zimě. Zelená tráva tam byla přítomna jen jako nesměle rašící dekorace. Protože není radno pokoušet štěstí na krátkou vzdálenost, fotil jsem tu chlupatou kuličku z větší vzdálenosti teleobjektivem. I tak už na čtvrtém záběru není. Prchnul, mizera, a zůstalo po něm na fotce je suché loňské listí.

Chování zajíců při fotografování se dá jen těžko předvídat. Jsou situace, kdy před člověkem prchají, sotva ho zahlédnou, zatímco ve zdánlivě stejné situaci přítomnost lidského tvora ignorují. Nanejvýš milimetr po milimetru přiléhají k zemi, skládají sotva znatelné slechy na hřbet a vy se na ně stále upřeně díváte. Dříve či později se mrknutím budete zbavovat slzy v unaveném oku. A po zajíci jakoby se slehla zem. Není vidět ani v místě, kde předváděl to splnutí se zemí, ani vedle – hergot, kde že se to vůbec krčil?

Jednoho krásného dne – přšlo už od rána – jsem se vypravil za realizací parádní představy. Vyfotit srnčí v zapadajícím slunci. Když se odpoledne po čtvrté hodině vyprší, mraky odtáhnou k východu. Pak je naděje, že paprsky zapadajícího slunce nasvítí louku, na kterou se srnčí vycházelo pastvit. Leč nekonalo se ani kýčovitě osvětlení, ani hladoví srnčí. Místo toho se dostavil sebevědomý zajíc. Vyloupil se zčista jasna zpod lískového keře a usadil se k degustaci jen pár metrů ode mne. Já seděl v kopřivách na zkřížených nohách, krytý zčásti

maskovacím hadrem. Upřenými pohledy jsme odhadovali reakci toho druhého. Vypnul jsem tichý chod automatického ostření, abych jeho randálem zajíce nevyděsil a než jsem stačil zaostřit ručně, odhopkoval loukou za horizont.

Bylo stále zataženo, krvavý západ se nekonal. Zdržovat se tu nemělo smysl, ale z přesezených nohou vyprchal cit a já nemohl vstát. Zprava se ozvalo rytmické chroupání trávy. Je s podivem, jak se tichem přírody nesou i sebenepatrnější zvuky. Blízko mne seděl zajíc a mlel spodní čelistí. Zpracovával ukousnutá sousta. Že mě vidí, nebylo pochyb. Byl to stejný zajíc, který si mne prohlížel před chvílí. Že se vrátil, nebylo překvapující. Zajíci se často vrací v krátkém čase do míst, odkud jsme je vyplašili. I teď mě zádumčivě sledoval. Musel rozeznávat rysy tváře, barvu vlasů, prověšenou maskovací síť, za níž jsem seděl. Kdoví, jestli jeho oči nevnímají rozdíly mezi přírodním materiálem a materiálem průmyslově vyrobeným. O psech se donedávna tvrdilo, že nejsou schopni vidět barevně.

Ostřím, tisknu spoušť. Zajíc panáčkuje, naše oči jsou teď ve stejné rovině. Co si myslíš v tomto okamžiku? Jak ho vnímáš? Opět tiše mlaskne závěrka a zajíc odbíhá loukou znovu za její horizont.

Teď byla nejvhodnější doba k odchodu. Okolí se zdá být tiché, jako bez života. Chce to rozplést nohy pod sebou, počkat až se vzpamatují, složit stativ, sbalit kamufláž a rychle pryč. Zmizet dříve, než by mne tu mohla zastihnout nějaká zvěř. Nechci ji upozorňovat na to, že sem chodím a kde sedávám. Z protějšho svahu hodím okem zpět k zšeřelé louce. Kousek od lískového keře už zase dřepí. Obešel, jako předtím, celou louku a vrátil se stejnou cestou na stejné místo dnes už potřetí. >>

Mirko Hain

Jinany památné a zajímavé

Jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*)

německy Echler Ginkyobaum, anglicky Maiden Hair, ruský Ginkgo dvoulopastný

List jinanu je nezaměnitelný

Jinan na zámku v Boskovicích

Tento druh pochází z Číny, z provincie Ju-nan. Je pokládán za nejstarší živočící fosilii, před 200 miliony let byly rody jinanů základem vegetačního krytu Země. Přežil jediný druh jako prastará kultovní a kulturní rostlina Dálného Východu pěstovaná především u čínských klášterů. Dožívá se stáří až 2000 let. Je v podstatě reliktním druhem, neboť je na rozhraní mezi jehličnatými a listnatými dřevinami. Samčí a samičí stromy se liší tvarem koruny. Častěji se vysazují v parcích a okrasných zahradách samčí jedinci s korunou vyšší a úzkou než samičí s rozložitou korunou. Nikoli kvůli tvaru koruny, ale z důvodu silného méně příjemného aroma u plodů. Tím je peckovička se žlutou dužinou. Do Evropy byl přivezen roku 1730, do Čech v roce 1809. Jinan je zdáli nápadný svou „provzdušněnou“ korunou, zkrácenými větvkami brachyblasty a nápadný je zvláště na podzim svou citrónově žlutou barvou listů.

Jinanů s obvodem 200 až 300 cm je celá řada – vyskytují se téměř v každém zámeckém parku, neb to bylo svého času pro každého zámeckého majitele i zahradníka nebo klášterních učenců prestižní otázkou mít v parku tuto dřevinu. I stromy podléhají módě.

V ústředním seznamu je evidovaných stromů 38 položek, s průměrnou velikostí obvodu asi 230 cm. Největší jinyany u nás:

Jinan na Mendelově náměstí v Brně, k. ú. Staré Brno. Je největším středoevropským jinanem s obvodem 420 cm, výškou 26,5 m, stářím 130 let, roste v nadmořské výšce 213 m. Strom je zdravý se souměrnou rozložitou korunou tvořenou vidlicí dvou mohutných kosterních větví, které se ve 3 m dělí na 4 hlavní větve. Pravděpodobně pamatuje Johanna Georga Mendela, neboť se nachází v areálu bývalého kláštera augustiniánů, kde byl Mendel knězem a opatem a nelze vyloučit, že jej dokonce sám zasadil.

Jinan v Doksanech, k. ú. Doksany, okres Litoměřice, roste na jižní straně klášterního areálu v parku. Má obvod 360 cm, výšku 22 m a stáří 200 let, nadmořská výška místa je 155 m. Má velmi pěknou rozložitou korunu, která stoupá do výšky 17 m. Od 2,5 m má boční větve. Koruna stromu má výšku 20 m a průměr koruny 23 m. strom je zdravý.

Jinan u muzea, k. ú. Děčín, s obvodem 360 cm, výškou 17 m, stáří 200 let. Roste před vchodem do městského muzea a svou rozložitou korunou zdobí prostor před ním.

Ginkgo v Březínách, k. ú. Březiny, okr. Děčín, má obvod 360 cm, výšku 22 m, stáří 200 let a roste v parku.

Ginkgo v Královské oboře, k. ú. Praha 7, v bývalém areálu zahradnictví. Má obvod 358 cm, výšku 20 m. Krásný strom, bohužel, okolí je, ač v rezidenční čtvrti, velmi zanedbané a zpustlé.

Jinan v Benátkách nad Jizerou, k. ú. Benátky n. Jizerou, okres Mladá Boleslav roste u bývalých hospodářských budov poblíž zámku. Má obvod 350 cm, je to dvoják, dosahuje výšky 19 m a stáří 150 let. Je ve výborném zdravotním stavu.

Jinan v Roztokách u Prahy, k. ú. Roztoky, okr. Praha-západ, obvod 333 cm, výška 20 m, stáří 170 let, roste v zahradě vily, dnes jazykové školy.

Jinan v Pyšelicích, k. ú. Pyšely, okr. Benešov v zámeckém parku má obvod 315 cm ve výšce 0,8 m. Ve výšce 1,8 se dělí ve dva kmeny (obvody 207 a 180 cm).

Jinan „Praga“, k. ú. Praha 2, Botanická zahrada UK Na Slupi, s obvodem kmene 313 cm (v 0,8 m), výškou 4,6 m je velmi

Jinan v Benátkách nad Jizerou

Jinan na Karlově náměstí v Praze

známým kultivarem s mimořádným nepoměrem obvodu a výšky – (obvodu kmene by odpovídala výška asi 20 m, výšce pak obvod asi 40 cm). Strom má deštníkovou pravidelnou korunu se silným kmenem.

Jinan v Cholticích, k. ú. Choltice, okr. Pardubice, má obvod 308 cm a roste v zámeckém parku.

Jinan v Českém Těšíně, k. ú. Český Těšín, okr. Karviná má obvod 300 cm.

Jinan ve Strílkách, k. ú. Strílký, okr. Kroměříž.

Vysvětlení, proč je někdy používáno výrazu jinan, jindy ginkgo, spočívá v tom, jakého pojmenování je užito v celostátním seznamu památných stromů.

Pro srovnání – největší jinan v Holandsku v Utrechtu má obvod 500 cm, výšku 30 m a stáří 250 let.

V knihách o památných stromech se památné a významné jinyany přehlíží. Jen v průvodci Navštivte ... Památné stromy je jich popsáno pět.

Dnes existuje řada kultivarů zahradnický využívaných, mimo již zmiňovaného cv. „Praga“ známe kultivar „Variegata“, který má listy ve směru nervatury s krémově žlutými pruhy; cv. „Framont“ je velký hustý keř, listy dlouze řapíkaté, široké, nekvete, pochází z USA. Cv. „Horizontalis“ je menší keř s dlouhými vodorovnými větvemi a pochází z Holandska, cv. „pendula“ má dlouhé větve, ale převislé, cv. „Chotek“ je malý zakrslý keř s listy dlouze stopkatými, nepravidelně hluboce a úzce laločnatými – byl namnožen z čarovníku, z jedince v zámecké zahradě v Kroměříži. Cv. „Tremonia“ je středně vysoký strom s vejčitou korunou, listy dlouhými,

širokými až 15 cm, kvete a plodí, původní jedinec je z botanické zahrady v Dortmundu v Německu.

Nejstarší strom léčí ztrátu paměti

Jinan dvoulaločný neboli strom štěstí, který roste v areálu chrámu Jong-sing na severovýchodě Číny, je nejstarším z desítek exemplářů stromů starších víc než tisíc let. Výtažek z jeho listů je považován za prostředek proti ztrátě paměti a dezorientaci. Používá se i proti únavě, depresím, závratím a hučení v uších, a dokonce i proti Alzheimerově chorobě. Nejstarší čínský strom je 29 m vysoký a obvod má asi 600 cm a šířku koruny 28,5 m. Sto metrů od tohoto samčího jinanu se tyčí jeho třistaletá družka a místní Číňané je přezdívali manželé.

Humánní medicína se v poslední době opět navrácí ke starým léčebným praktikám Číny a využívá extraktů z listů pro farmaceutické přípravky zejména v gerontologii. Měkká část semena zapáchá a způsobuje těžké poškození kůže, avšak tvrdé pražené semeno využívala čínská kuchyně.

Byl také kultovním stromem v knihách Jaroslava Foglara. Vontové měli charakteristický jinanový list svým znamením. Pro citlivé lidi a ty, kteří věří v horoskopy, je podle stromokruhu Ainů znamení jinanu mezi 12. 5. – 25. 5. Základní charakteristikou lidí narozených v tomto znamení je uvážlivost a předvídavost. Jsou spíše pesimisty, nebojí se však práce, každou činnost dělají promyšleně a precizně. Soužití s nimi v manželství není snadné. >>

Ing. Pavel Kyzlík,
Česká lesnická společnost

Etiopie, země neznámá

I. část

Při vyslovení jména Etiopie si málokdo dokáže vybavit něco více, než že jde o jednu z afrických zemí. Pokud jde o tmnější lesy a lesnictví, je to pro nás jen velká neznámá. Měl jsem možnost v této zemi několik měsíců pracovat v oblasti Balských hor (Bale mountains) jako konzultant v projektu GTZ (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit). V dnešní, formálnější části uvedu základní fakta týkající se hospodářské a lesnické problematiky. Řada z nich platí pro většinu afrických zemí.

Všeobecná charakteristika

V současné době je Etiopie vnitrozemským státem. Velikost je přibližně stejná jako rozloha Francie, Německa a Beneluxu dohromady (1.102.400 km²). Jde o převážně hornatou zemi. Okolo 50 % území leží v nadmořské výšce 1.500 až 4.500 m (Západní vysočina, Jihovýchodní vysočina), 35 % v nadmořské výšce 500 – 1.500 m (Střední nížina, Příkopová propadlina) a zbývajících 15 % v nadmořské výšce 110 – 500 m (Okrajová nížina). Členitá topografii odpovídají i velké klimatické rozdíly. Danakilská propadlina a část Okrajové nížiny v blízkosti pobřeží Rudého moře patří k nejteplejším místům na Zemi, v horských oblastech Etiopské vysočiny je zase obvyklý mráz. Srážkově příznivé oblasti pro zemědělství se nalézají v podstatě pouze na vysočině, níže položené oblasti mají polopouštní až pouštní ráz (Ogaden v jihovýchodní části). Původní, většinou stromová vegetace byla z větší části již odstraněna (především na severu země) a přeměněna v pastviny nebo ornou půdu. Podobný osud potkal i divokou zvěř, která se ve volné přírodě zachovala do dnešní doby pouze v Awasském národním parku a v parcích na jihozápadě země. Přes geologicky velkou rozmanitost území Etiopie je těžba minerálních surovin velmi málo rozvinuta. Větší význam má pouze těžba zlata, platiny, mědi a drasla. Předpokládány jsou rozsáhlé zásoby uhlí a ropy.

Etnicky je Etiopie směsí mnoha národů – udává se sedmáct. Historicky vládnoucím národem jsou Amharové, po svržení socialistické diktatury je tendence k nadvládě Tigrejců (národ ze severu Etiopie). Většinu obyvatelstva však tvoří Oromové (národ historicky vzniklý teprve nedávno – v 19. století včleněný do Abysinské říše). Podle výsledků sčítání lidu je téměř 60 % obyvatel křesťanského (ortodoxní, katolické, protestantské) a 34 % islámského vyznání.

Etiopie je jednou z mála zemí v Africe, která jako státní útvar existuje již několik tisíciletí a která nebyla jako jediná země v Africe nikdy kolonizována, naopak se na kolonizaci podílela. V průběhu historie se etiopská civilizace po vyčerpání zdrojů v daném území posouvala vždy dále na jih. Ne náhodou jsou v mapě Národních prioritních lesních oblastí (NFPA) všechny zbývající lesní zdroje soustředěny na jihozápadě. Tigray a dřívější součást Etiopie Eritrea jsou, až na skalnaté podloží erodované a kompletně odlesněné oblasti, které jen v klimaticky příznivých letech dokáží uživit místní obyvatelstvo. Tato tradice bezohledného využívání přírodních zdrojů pokračuje i v dnešní době. Přesto, že současná vláda přikládá rozvoji zemědělství klíčový význam, změna vlastnických nebo alespoň uživatelských práv k půdě zůstává nedořešená. Tyto nepříznivé podmínky negativně ovlivňují stav lesa.

Pralesní interiér takřka nedotčeného pralesa (převažující *Juniperus procera*, *Podocarpus falcatus*)

Lesní hospodářství

Podle historických odhadů bylo ještě v 19. století 35 % rozlohy země pokryto lesem a roztroušenou stromovou vegetací. V roce 1990 činila lesnatost 2,4 %. Drastický trend odlesňování je ještě patrnější, pokud se omezíme pouze na údaje pro Etiopskou vysočinu: 87 % rozlohy Etiopské vysočiny bylo v historických dobách údajně pokryto lesy, lesnatost této oblasti v roce 1980 byla 5,6 % a dnešní odhady uvádí 3,4 %. Pokud použijeme statistiky OSN, vypadají odhady lesnatosti příznivěji – 12,5 %. Důvodem je odlišnost v definování pojmu „les“: IUCN považuje za les přirozené stromové vegetační formace s korunovým zápojem větším než 30 %, kdežto pro účely statistik OSN dostačuje 10% zápoj a za les jsou považovány i porosty bambusu a lesní plantáže, které pokrývají 270.000 ha.

Jak bylo již uvedeno, etiopská společnost v minulosti využívala pro uspokojení svých potřeb dřevní suroviny pouze z přirozených lesů. První vladař, který si důsledky této tradice uvědomil, byl ke konci 19. století císař Menelik II. S jeho nástupem k moci bylo nutné (vzhledem k vyčerpání půdy a smýcení lesů v okolí původního hlavního města) přesunout opět sídelní město dále na jih. Odlesňování okolí nově vzniklé Addis Ababy však započalo takovou rychlostí, že císař projevil obavy, že ještě za vlastního života bude muset znovu stěhovat hlavní město dále na jih. Císař Menelik II se pokusil devastaci lesů v okolí hlavního města čelit prohibičními nařízeními (zákaz kácení stromů a vypalování lesů bez císařského povolení), avšak tato nařízení se minula účinkem. Proto císař vydal prohlášení, ve kterém nařídil vysazování stromů v okolí sídelního města. I toto prohlášení za života císaře nebylo respektováno, při císařských kontrolách obyvatelé jen zapichovali do země větve, aby vzbudili dojem čerstvých výsadeb.

Ke konci století byly při stavbě železnice Džibuti – Addis Ababa introdukovány australské blahovičníky jako zdroj paliva pro lokomotivy. Teprve s nástupem císaře Haile Selasie a s radikálním zhoršením dostupnosti palivového dříví se situace zlepšila: byla zahájena výsadba „zeleného pásu“ z blahovičníků kolem Addis Ababy. V roce 1974 byl svržen císařský režim a veškerá půda a lesní porosty byly znárodněny. Bylo umožněno pouze státní nebo kolektivní (vesnické, městské) vlastnictví lesů. V roce 1988 bylo vyhlášeno 37 tzv. národních prioritních lesních oblastí (National Forest Priority Area – NFPA).

V následujících letech k nim bylo přičleněno dalších 21 oblastí, takže celkovým počtem 58 NFPA jsou v současnosti pokryty veškeré lesní zdroje země, včetně části lesních plantáží. Tehdejší socialisticky orientovaná vláda očekávala, že v nejbližších deseti letech bude všech 58 NFPA inventarizováno, vybaveno jednoduchými hospodářskými plány a řízeně obhospodařováno. Rozloha NFPA byla určena pouze na základě nepřesných topografických map, demarkace hranic a vyznačení v terénu nebylo provedeno, slibovaný zvláštní právní statut nakonec NFPA přiznán nebyl. Díky občanské válce a nedostatku zdrojů byly do roku 1997 zřízeny pouze čtyři NFPA a pouze ve dvou bylo započato s řízeným hospodařením. Lesní zdroje země lze rozdělit do tří kategorií: přirozené lesy, lesní plantáže a individuální výsadby.

V zemi nebyl v minulosti podniknut žádný pokus o pěstování lesa z původních druhů dřevin. Jediným způsobem „hospodaření“ je toulavá selektivní těžba, která se zaměřuje na cenné druhy a sortimenty. Mimo nížinných suchých lesů a přechodného deštného lesa je dřevinná skladba jednodušší než v případě typických deštných lesů Guinejského zálivu (10 – 50 druhů/ha oproti 300 – 1200 druhů/ha), což by

umožňovalo jednoduché, na podporu přirozené obnovy orientované hospodaření.

Spektrum lesních (stromových) vegetačních formací v Etiopii je velmi pestré. Zjednodušený výčet vyskytujících se lesních vegetačních formací je následující:

Suchý poloopadavý les guinejsko-konzského typu (LGC) – pouze nížinná oblast Gambelly, typická formace pro suché, horké kontinentální tropy (400 – 600 m, srážky 1300 mm, písčité půdy), typické druhy jsou *Baphia abyssinica*, *Celtis* sp., *Diospyros abyssinica*, *Trichilia* sp., *Zanthoxylum* sp., *Antiaris toxicaria*, *Milicia excelsa* a *Ziziphus* sp.

Přechodný deštný les (TGC) – jihozápadní strana (Wellega, Illubabor, Kefa), většinou podél říčních toků nebo na návětrných svazích v nadmořských výškách 500 – 1500 m. Srážky jsou bohaté, přibližně 2000 mm ročně. Typické druhy jsou *Aningeria altissima*, *Celtis* sp., *Croton* sp., *Elaeodendron buchananii*, *Garcinia* sp., *Strychnos mitis* a *Vepris* sp.

Fromontánní deštný les (HUA) – jihozápadní část Etiopské vysočiny, v nadmořských výškách 1500 – 2600 m s ročními srážkami přibližně 1000 mm. Dominantní druhy jsou: *Podocarpus falcatus* a *Aningeria adolfi-friederici*. V nižším stromovém patru jsou zastoupeny: *Allophylus abyssinicus*, *Croton macrostachyus*, *Ilex mitis*, *Olea* sp. a *Schefflera* sp.

Fromontánní jehličnatý les (WIA) – dominujícím druhem je *Podocarpus falcatus* a *Juniperus procera*. V příměsi se vyskytují listnaté dřeviny: *Allophylus abyssinicus*, *Croton macrostachyus*, *Ekebergia capensis*, *Maytenus* sp., *Olea* sp. Na horní hranici výskytu lesa se stávají dominantními dřeviny: *Erica arborea*, *Hagenia abyssinica*, *Hypericum revolutum*, *Nuxia congesta* a *Rapanea* sp. Ve vlhkých údolích se vyskytují porosty bambusu, především *Arundinaria alpina*. Tato lesní formace je rozšířena po celé Etiopské vysočině v nadmořských výškách 1700 – 3400 m, roční srážky jsou 700 – 1500 mm v závislosti na nadmořské výšce. Na horní hranici lesa dochází i k poklesům teploty pod bod mrazu.

Fromontánní suchý les (TSM) – vyskytuje se především ve východní části Etiopské vysočiny (Tigray) s nižšími srážkami 500 – 1200 mm. dominantními druhy jsou *Juniperus procera* a *Olea* sp. V příměsi jsou druhy *Carissa edulis*, *Cordia africana*, *Dombeya* sp., *Ehretia cymosa*, *Ficus sycomorus* a *Syzygium guineense*.

Lužní les – je floristicky velmi bohatý a v závislosti na nadmořské výšce obsahuje všechny dřevinné druhy uvedené v předchozích formacích, plus druhy, které jsou závislé na přítomnosti spodní vody, např. *Ficus* sp., *Albizia schimperiana* a *Phoenix reclinata*.

Stromová savana a porosty křovin – jedná se o nejrozšířenější vegetační formaci nížin, zlomových a horských plošin, která sice v úzkém smyslu nesplňuje kritéria „lesa“, má však význam pro zásobení obyvatelstva dřevní surovinou, především palivovým dřívím. Je proto také uváděna ve všech lesnických statistikách včetně FAO. Vegetace závisí na nadmořské výšce, v nižších polohách jsou nejrozšířenějšími druhy: *Acacia* sp., *Balanites aegyptiaca*, *Combretum* sp., *Croton* sp., *Diospyros* sp. a *Ziziphus* sp. V horských oblastech nad hranici lesa je nejrozšířenějším druhem keřovitá forma *Erica arborea*.

Současnou právní úpravou týkající se lesů byla zachována pouze státní a kolektivní (obecní) možnost vlastnictví lesů. Několik druhů dřevin (*Juniperus procera*, *Hagenia abyssinica*, *Podocarpus falcatus* a *Cordia africana*) bylo dáno pod

- >> absolutní ochranu a tím znemožněno jakékoliv hospodaření v typech lesů, ve kterých mají tyto dřeviny převahu.

Těžba dřeva

Způsob využití dřevní suroviny v Etiopii se příliš nezměnil od historických dob. Odhady současné struktury spotřeby (přesné údaje neexistují) uvádějí, že z celkového vytěženého objemu bylo 95 % použito jako palivo, 4,5 % jako konstrukční dříví na stavbu chýší a pouze 0,5 % bylo zpracováno na pilách především na prkna na výrobu oken, dveří a jednoduchého nábytku. Těžba se v přirozených lesích provádí dvěma způsoby:

1. Státem vydávané roční těžební licence pro pily. Vlastník pily dostane licenci, ve které je vymezena přibližná oblast těžby a maximální objem a druhová skladba vytěženého dříví. Výběr stromů, způsob těžby, přibližování a dopravy je již volbou těžaře.
2. Ilegální těžba a zpracování kulatiny na místě. Po skácení stromu je z kmene vybraná 1 – 2 třímetrová sekce bez suků, která je sekerami osekána do tvaru hranolu. Ze silnějších větví je postaveno lešení, na které je kláda vyzvednuta a velkou břichatkou je rozřezána na prkna, která je možno na zvířatech vyvézt z lesa. Výtěžnost tímto způsobem je 5 – 15 % z objemu.

Navzdory zákonné ochraně lesa a některých dřevin je druhý způsob těžby nejrozšířenější. V lesích se sice pohybují svěřepě se tvářící hajní (forest protector) vyzbrojení samopalem, jsou však upláceni nelegálními těžaři a lesa ubývá. Recept na nelegální těžbu je přitom velmi jednoduchý. Stačilo by vydat v rámci území obce licenci opravňující k těžbě místní lidi a z každého vytěženého (nikoliv vyvezeného) objemu platit malý poplatek. Dopad tohoto opatření by byl dvojitý: každý držitel licence by si dobře pohlídal, aby v jeho rájónu netěžil ten, kdo nemá licenci a poplatek z vytěženého objemu by těžaře motivoval k co nejvyššímu využití vytěženého dříví.

Hrubě osekáný hranol se vytáhne na lešení, rozřeže břichatkou na prkna a na nákladních zvířatech vyveze z lesa na trh

Ze strany kompetentních orgánů však byly snášeny všemožné důvody, proč to nejde. Důvod je prostý. Nadřizený hajného ví, že hajný bere úplatky a hajný, aby si své místo udržel, odvádí podstatnou část takto nabytých peněz svému nadřízenému. Nadřizený nadřízeného ví, že jeho podřízený bere úplatky a tak mu dotyčný odvádí podstatnou část takto nabytých peněz – a tak to jde až do nejvyšších sfér. Systémovým zavedením licenci pro domorodé těžaře by padl důvod dávat úplatky a celý řetězec by tak rázem přišel o vydatný zdroj vedlejších příjmů. Jestliže někomu tento

přístup připomíná způsob řešení některých problémů u nás, pak je to podobnost čistě náhodná.

Lesní plantáže a individuální výsadby

Pěstování exotických dřevin v lesních plantážích bylo započato na začátku tohoto století. V současné době existuje v Etiopii asi 160.000 ha plantáží (údaj vychází z dálkového průzkumu Země). Pěstební péče o plantáže je minimální. Výsadba je prováděna bez ohledu na dřevinu ve standardním čtvercovém sponu v hustotě 2.500 sazenic na hektar. U jehličnanů je občas prováděno vyvětvování, probírky a prořezávky se uplatňují minimálně, plantáže jsou mytně zralé po 15 – 25 letech, smýcení se provádí naholo a dřevo je zpracováváno na řezivo. Přirozená obnova není praktikována, jehličnany se na mytině vždy znovu vysazují. Blahovičník (*Eucalyptus* spp.) nevyžaduje téměř žádnou péči (mimo ochrany před okusem) a těží se podle požadovaných sortimentů (tyčky, kůly, sloupy, palivo) naholo po 3 až 10 letech. Zpracování dřeva na řezivo není možné (tvrdost, špatná opracovatelnost, trhavost při vysychání). Nová výsadba, díky vysoké výmladné schopnosti blahovičníků po smýcení, není nutná, plantáž je po dobu 3 – 4 následujících obmýtí obhospodařována jako pařezina.

Individuální výsadby: V současné době je iniciativa vedoucí k rozsáhlejší soukromé výsadbě stromů podvázána dvěma rámcovými podmínkami: nestabilním systémem držby půdy a malým povědomím o výnosnosti trvalých stromových kultur. Podporovat výsadbu rychle rostoucích dřevin je možné na soukromém nebo kolektivním principu. Pěstování dřevin v komunálním vlastnictví narazí v oblasti na odpor obyvatel k jakékoliv společné či kooperativní formě vlastnictví. Odmítání kolektivní práce a vlastnictví je historicky podmíněno téměř dvacetiletou existencí socialismu, kdy veškeré výsadby stromů v oblasti byly prováděny kolektivně formou donucování a vážných trestů za neúčast. V rámci současné zákonné úpravy vlastnictví půdy (= všelidové) má občan Etiopie jedinou vlastnickou jistotu u pozemku, na kterém stojí jeho obytný dům. Tradičními zvyklostmi a novými zákonnými úpravami je velikost tohoto pozemku omezena na 400 m². Tato plocha neskýtá příliš velké možnosti, výsadba stromů se omezuje většinou pouze na živý plot kolem celého pozemku.

Kritickým problémem, jako následek populačního růstu zvláště v posledních letech, je ochrana nových výsadeb před okusem domácími zvířaty. V Etiopii má chov neustájeného dobytka tisíciletou tradici, kterou zachovávají i obyvatelé měst. Během období sucha je podle zvykového práva obtížné zabránit domácím zvířetku ve vstupu do nově zalesněných oblastí, což vede k opakovanému ničení výsadeb.

Balské hory, modelová oblast Adaba-Dodola

Balské hory (Bale mountains) se rozkládají přibližně 300 km jiho-jihovýchodě od hlavního města Addis Ababy v oblasti Bale. Jedná se o jeden z nejrozsáhlejších vysokohorských masívů v Africe – jen vlastní masív bez předhůří pokrývá rozlohu 20.000 km². Celé pohoří je sopečného původu. Unikátností hor je vrcholová plošina (Sanneti Plateau) ve výši 4000 m, která pokrývá přes 200 km². Vlastní vrchol pohoří (Mt. Batu) převyšuje plošinu už jen o málo – výška 4377 metrů. Oblast pro ověření modelu hospodaření je severozápadní větev pohoří, kde byla v roce 1988 vyhlášena národní prioritní lesní oblast Adaba-Dodola (NFPA Adaba-Dodola). V této oblasti se horský masív prudce zvedá z náhorní plošiny Wabe Shebele (2500 m) až po nejvyšší vrchol 3764 m. Na jižní straně svahy pozvolna klesají do Boranské nížiny (Borana Plain) do výšky 1500 m.

Ani u této NFPA nebyly po vyhlášení oblasti vyměřeny a vyznačeny hranice. V poslední době se ustálilo pojetí NFPA v hranicích okresu Adaba a okresu Dodola, kde celková rozloha je přibližně 200.000 ha, z toho pravděpodobně 70.000 ha lesa. Přirozené lesy v severní části NFPA patří k formaci (fytochorii) afromontánních jehličnatých lesů (WIA), v jihozápadní části k afromontánnímu deštnému lesu (HUA).

NFPA slouží jako ochranný pás proti pronikání obyvatel do parku, kde především zakládání nových zemědělských ploch a pasení dobytka působí značné škody. Balský národní park se vyznačuje díky průměrné nadmořské výšce 3.700 m značnou křehkostí existujících afroalpínských ekosystémů. Spásáním vegetace dobyt看, vnosem zvýšeného množství dusíku a plašením zvířete dochází k nevratným změnám. NFPA musí být schopná tento tlak zachytit

K nejžádanějším dřevinám v oblasti Balských hor patří: *Aningeria adolfi-friederici* – dominantní dřevina horního stromového patra ve vlhkých lesích v nadmořské výšce do 2200 m. Dorůstá tloušťky až 300 cm (nad kořenovými náběhy) a nezavětvená část kmene až 20 m délky. Vynikající lehce opracovatelné světle šedé dřevo pro výrobu nábytku. Doprovodnou dřevinou podobných vlastností je *Apodytes dimidiata*.

Hagenia abyssinica – mohutný strom lesů v nadmořské výšce 2600 – 4000 m. Mahagon připomínající houževnaté dřevo je nejvyhledávanější na výrobu nábytku. Dorůstá průměru 150 cm a nezavětvený kmen podle nadmořské výšky výskytu délky 10 – 15 m. Tyto stromy překrásně kvetou. Domorodci kácí stromy *Hagenia* velmi málo, protože věří, že v nich sídlí duše zemřelých předků.

Olea europaea sbsp. africana, hochstetteri, welwitschii – dřevina spodního stromového patra a křovinných porostů. Jedno z nejtvrdších a nejodolnějších dřev s atraktivní kresbou. V minulosti vyhledávaný druh na podlahové parkety a zemědělské náčiní, v současné době se již vhodné, mylně zralé stromy nevyskytují.

Juniperus procera – jehličnatý strom vyskytující se ve všech typech afromontánního lesa. Dorůstá průměru až 200 cm, délka nezavětvené části kmene dosahuje až 10 m. Měkké, křehké, krémové hnědé dřevo s obsahem aromatických silic. Je rezistentní vůči termitům a houbovému rozkladu, což jej předurčuje ke konstrukčním účelům (chýše, ploty). Dobře hoří i za syrova, je velmi oblíbené jako palivové dříví. Odolnost dřeva proti termitům a rozkladu houbami, začínají mít až starší stromy od průměru přibližně 25 cm.

Podocarpus falcatus – dominantní jehličnatá dřevina vlhkých afromontánních lesů. Dorůstá průměru 300 cm, nezavětvená část kmene je obvykle 10 m dlouhá. Středně tvrdé, dobře opracovatelné nažloutlé dřevo. Vyhledávaná surovina na výrobu nábytku.

V nejvyšších polohách jsou pro nedostatek výše uvedených druhů využívány také *Hypericum lanceolatum*, *Rapanea melanophloeos*, *Pittosporum viridiflorum* a *Erica arborea*.

Z hlediska zpracování mýtních stromů je pro místní obyvatele nejžádanější průměr stromů 30 – 50 cm. Slabší stromy se již nedají ručně zpracovat na řezivo, v úvalu připadají pouze rostlé nebo štípané kůly. Stromy silnější než 50 cm již místní obyvatelé netěží, protože sekerami je již takto vzrostlý strom těžko těžitelný a i v případě dalšího zpracování na štípané kůly nebo řezivo jsou výřezy příliš těžké na ruční manipulaci. Tento fakt je dokumentován výsledky inventarizace lesa v modelové oblasti. Zatímco „nežádoucí“ druhy zacho-

vávají normální rozdělení tloušťkových tříd (většinou trnité druhy), stromy nižších tloušťkových tříd 10 – 50 cm a především do 10 cm u hospodářských dřevin téměř chybí. Průměrné množství přirozené obnovy hospodářsky významných druhů na hektar je mizivé (silná pastva).

Péče o přirozenou obnovu a o znovuzalesnění představuje nejkritičtější prvek celého modelu hospodaření. Oromské obyvatelstvo se tradičně zabývá pastevectvím. Pěstování zemědělských plodin představuje pro oblast Bale nový způsob obživy, praktikovaný teprve necelých sto let. Chov dobytka má neustále základní význam a určuje dodnes postavení jednotlivce v rámci komunity. Cílem není produkce živočišných výrobků (mléko, maso, kůže apod.), nýbrž vlastnictví co největší zpeněžitelné rezervy. Tradičně je veškerá půda, na které v dané době neroste žádná zemědělská plodina nebo na které nestojí dům, volná k pasení dobytka kteréhokoliv příslušníka balské větve oromského národa. V případě nouze mají na tomto území po dohodě právo pastvy i Oromové z jiných oblastí. V praxi to znamená, že neexistuje limitující faktor (s výjimkou hladomoru), který by množství dobytka uvedl do souladu s úživností pastvin. Kombinace pěstování zemědělských plodin a tohoto volného a neomezeného chovu dobytka si vynutila pouze jednu modifikaci tradičních zvyků. Ve vegetační době jsou veškeré volné plochy na planině Wabe Shebele obdělány a osety a dobytek je pasen v lese až do doby sklizně, teprve po sklizni se zvířata vrací zpět do údolí, kde spásají strniště a sklizňové zbytky. Za těchto okolností dochází nejen k téměř úplnému potlačení přirozené obnovy, ale i k úplnému ničení nových výsadeb.

Postupující kolonizace a ničení pralesů je i palčivým africkým problémem; na tomto místě stál ještě před pěti lety nedotčený prales

Starší vytěžené plochy v blízkosti osad, na kterých se přirozená obnova nedostavila, nezbyvá než obnovit umělou výsadbou. Protože se většinou jedná o plochy s vysokým tlakem dobytka, bylo nejdříve nutné tyto plochy oplotit. Pro zabezpečení dostatku vhodného sadebního materiálu byla v modelové oblasti v předchozích letech zavedena školkařská výroba nejžádanějších domácích i introdukovaných dřevin (*Eucalyptus* sp., *Cupressus luisitanica*, *Juniperus procera*, *Hagenia abyssinica*, *Podocarpus falcatus*, *Ekebergia capensis*, *Olea europaea*). V současné době převažují školky soukromé produkující pouze obalovaný sadební materiál. Školám se dostává podpory od lesní správy a od projektu GTZ.

Jak dál?

S ohledem na gramotnost a mentalitu obyvatelstva je nutné formulovat filozofii lesního hospodaření do podoby

>> srozumitelné a přijatelné pro domorodce. To v praxi znamená: aby les mohl být zachován ve své existenci, musí mít z pohledu obyvatelstva hodnotu. Tu bude mít jen tehdy, pokud struktura produkce bude přímo odpovídat potřebám obyvatelstva. Hospodaření musí být proto podřízeno třem základním produkčním cílům: palivové dříví (největší objem), tyče a štípané kůly pro stavbu obydlí, plotů a v pouze malém rozsahu řezivo (v nejbližší době pouze pro ruční zpracování u pařezu). Obvykle co nejvyšší peněžní zhodnocení produkce usilováním o vysokou výtěž cenných sortimentů nepřichází v současné době v úvahu. Problém lesa není prioritním problémem obyvatelstva. Pokud nebude ponechán dostatečný prostor uspokojení naléhavých potřeb obyvatelstva ve smyslu kompenzací za upuštění od škodlivých praktik poškozujících les (vypalování, klučení, neomezená pastva dobytka neúsporné zpracování dřevní suroviny), nebude poškozování a úbytek lesa zastaven. Je nutné podpořit, mimo jiné, zemědělskou výrobu (hnojiva, šlechtěné osivo, mechanizace, zavádění kulturních sort dobytka). Chov hovězího dobytka nemá produktivní charakter, místní plemeno zebu neposkytuje mléko a ani maso není valné kvality, ale pro farmáře představuje statut, směnnou jednotku a zajištění pro období nepříznivých let.

Pro dosažení cíle, kterým je uchování lesů přirozené skladby, je tedy nezbytné postupně eliminovat faktory ničící les. Obyvatelstvo je nutné přesvědčit a naučit, že krajinu lze využívat i jinak než dosud používanými způsoby. Dosažení tohoto stavu optimálním způsobem a v přijatelném časovém horizontu je úkolem projektu GTZ v modelovém území. Od zaměstnanců projektu to vyžaduje nejen vynikající organizační schopnosti a dokonalou znalost odborné problematiky, ale také znalost místních poměrů, ekonomiky, legislativy a mentality obyvatel. Měl jsem příležitost přispět svým dílem do mozaiky tohoto úsilí.

Mým úkolem bylo v modelové oblasti popsat a vymezit charakteristické porostní typy (lesní formace) v závislosti na stanovištních podmínkách. Potřeba pochycení struktury a rozmístění přirozených lesních formací byla vyvolána rychlostí jejich úbytku a nárůstem poškození pastvou. V modelové oblasti, stejně jako v jiných částech území, je rostoucí počet obyvatel, který při extenzivním využívání stávajících zdrojů vyvíjí silný tlak na les. Samozřejmě narůstá i potřeba dříví. Aby se odvedla alespoň část tohoto tlaku na les, je v modelové oblasti podporováno zakládání plantáží rychle rostoucích dřevin (*Eucalyptus* sp., *Cupressus lusitanica*). Aplikace tohoto řešení by v důsledku vedla k těžkému narušení biodiverzity původních organismů vázaných na výskyt lesa z domácích druhů dřevin. Proto se přikročilo k výsadbám domácích druhů na odlesněné plochy. Zde nastaly problémy s ujmavostí a odrůstáním jednotlivých druhů. Postupem času byly u nejpoužívanějších dřevin vysledovány určité zákonitosti, ale vzhledem na klimaticky omezenou oblast současného umělého zalesňování je nebylo možné aplikovat na jiné polohy v dané oblasti. Protože se předpokládá umělé zakládání lesa v celé modelové oblasti, vystoupila do popředí nutnost znalosti zákonitostí výskytu jednotlivých dřevin a jejich formací. Bylo tedy nutné poznat celý komplex Balských hor a vykonat i několik exkurzí do jiných okolních pohoří pro získání srovnávacího materiálu.

Terénní práce probíhaly v náročných podmínkách vlhkého tropického vysokohorského podnebí v nadmořských výškách 2.600 až 4.000 metrů, často v obtížně prostupném terénu.

Při vlastní práci jsem použil modifikaci metodiky typologického průzkumu používané v České republice. Měl k dispozici pracovní skupinu čtyř studentů lesnické univerzity ve Wondo-Genetu, kteří vykonávali v terénu některé dílčí

činnosti (kopání půdních sond, odběry vzorků, zjišťování souřadnic, expozice, nadmořské výšky, odběr a preparace herbářových položek). S naší pracovní skupinou šel také ozbrojený doprovod. Pohybovali jsme se v oblasti kam pronikaly povstalecké bojůvky z oblasti Ogadenu. Dva měsíce před mým příjezdem zabili kolegyni ze sousedního italského projektu a tak se ochrana pracovníků zahraniční pomoci stala prioritou místních vládních orgánů.

Při postupném vyhodnocování výsledků byly vymezeny hranice mezi fytochoriemi ve vnitřní části pohoří. V rámci široce pojatých lesních pásem (forest belt) byly definovány a vymezovány jednotlivé lesní formace. Výsledkem práce byla kromě mapy v měřítku 1:50.000, textové a tabulkové části také obdoba rámcových směrnic hospodaření pro jednotlivé formace, včetně stanovení zásad těžební úpravy.

Postupným vypalováním a vypásáním dochází k postupné degradaci a erozi a nevratnému poškození ekosystémů; po 30leté devastaci zůstane kamení a zakrslé výmladky

Povzdechnutí na konec I. části

Etiopie se svými klimatickými podmínkami vymyká povaze okolních zemí. Díky vyšším srážkám a úživným půdám jsou zde běžně dosažitelné dvě úrody do roka. Zemědělství je provozováno extenzivně, kdy je rostoucí počet obyvatel doprovázen rozšiřováním zemědělské půdy na úkor lesa. Právě tento les mohl být jedním z významných finančních zdrojů příjmů (export do blízkých saharských států a na Arabský poloostrov). V důsledku politického vývoje v předchozích desetiletích zde teprve vznikají podmínky pro koncepci lesnickou politiku. Rozvojové projekty různých zemí pomáhají v této zemi dosáhnout dostupnými prostředky „startovní čáry“ pro úspěšný samostatný rozvoj různých oblastí hospodářství, zejména zemědělství, které je s průmyslem nepominutelnou nosnou částí každé nezávislé ekonomiky. Za současného stavu lesů v Etiopii vystupuje do popředí význam snahy rozvojových projektů GTZ o zastavení a zvrácení nepříznivého vývoje. Po několika letech působení GTZ v modelové oblasti se začínají projevovat první výsledky (zakládání školek, zalesňování, ochrana vysazených kultur). Dovést práci do úspěšného konce však potrvá ještě řadu let, protože kromě zabezpečení ekonomické stránky je nutné překonat také zažitě stereotypy v myšlení lidí. >>

Ing. Přemek Štipl, PhD.,
Krajský inspektorát LČR Hradec Králové

Nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky – stav k 31. 12. 2003

Vyd. MZe ČR, Praha, 2004

(Přiděleno technické knihovně LČR HK)

Uplatnění Národního lesnického programu v praxi s ohledem na mimoprodukční funkce lesa

Sborník referátů ze semináře, Praha, 8. 2. 2005. Obsah semináře tvořilo projednání a zveřejnění dosavadních výsledků realizace přijatého Národního lesnického programu a odborná vystoupení k problematice kapitoly IV Národního lesnického programu, která je věnována funkcím lesa. Ve sborníku jsou zveřejněny poslední výsledky výzkumu i normativní činnost v otázce náhrady škod na lesích, praktické vyhodnocení újmy na funkcích lesních ekosystémů podle prováděcího předpisu k § 58 zákona 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, pokyn MŽP, dle kterého budou majitelé uplatňovat výši újmy, a pohled Hesenské metody na hodnocení funkcí lesa.

Vyd. Česká lesnická společnost v nakladatelství Lesnická práce, Praha, 2005

(Darováno Českou lesnickou společností, Praha, technické knihovně LČR HK)

Lesní požáry

Sborník referátů s přílohami v elektronické formě na CD-R ze semináře s mezinárodní účastí, Praha, 18. 2. 2004.

Vyd. Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a environmentální, Praha, 2004

(Darováno Ing. Ladislavem Tomáškem technické knihovně LČR HK)

Zákon o ochraně přírody a krajiny – Komentář

Ladislav Miko a kolektiv

Publikace obsahuje text zákona o ochraně přírody a krajiny v úplném znění a zasvěcený komentář k jeho jednotlivým ustanovením. Připojena jsou i platná znění vybraných souvisejících předpisů, včetně směrnic Evropských společenství, a přehled kompetencí. Text komentáře se váže ke znění právních předpisů platnému a účinnému ke dni 1. 11. 2004. Vydalo Nakladatelství C. H. Beck, Praha, 2005, v edici Beckovy texty zákonů s komentářem

(Přiděleno technické knihovně LČR HK)

Střelecký klub Lesy Teplice. Od historie po současnost

Vladislav Badalík a Roman Pejša

Publikace, která je doplněna fotografiemi od Jana Kašpara, je věnována 25. výročí Hubertských střeľeb na střelnici v Přitkově. Těžištěm publikace po úvodní informaci o kořenech střeľecké společnosti v Teplicích je novodobá historie Hubertských střeľeb z historických zbraní a jejich replik v loveckých disciplínách.

Vyd. Střeľecký klub „Lesy Teplice“ za podpory LČR, Teplice, 2004

(Darováno technické knihovně LČR HK)

Dřeviny pro včely a zvěř

Josef Hromas

Publikace pojednává o trvalé krajinné zeleni v zemědělských oblastech – v našich polních honitbách. Postupně se věnuje jejímu významu, klasifikaci, zakládání, rekonstrukci, příslušenství a ekonomickým a organizačním podmínkám založení a údržby.

Vyd. Matice lesnická, Písek, 2000, v edici Dobové spisky (Zakoupeno v Lesnické práci, s. r. o., Kostelec n. Č. l., pro technickou knihovnu LČR HK)

Palné zbraně

Vladimír Dolínek

Přes 300 barevných fotografií v této publikaci dokumentuje historický vývoj palných zbraní od 14. do konce 19. století. Fotografie zbraní z českých i zahraničních sbírek doprovází text našeho předního znalce této tematiky – Dr. Vladimíra Dolínka. Zájemce o umělecké řemeslo potěší estetická stránka vyobrazených exemplářů, jejich výzdoba a úroveň řemeslného zpracování, sběratelé jistě ocení časové a technické údaje i informace o puškařích a výrobních firmách.

Vyd. Aventinum, Praha, 2004, v edici Fotografické atlasy (3. vydání)

(Zakoupeno v Lesnické práci, s. r. o., Kostelec n. Č. l., pro technickou knihovnu LČR HK)

Chladné zbraně

Jan Šach

Publikace nabízí reprezentativní výběr chladných zbraní evropské provenience z období od poloviny 15. století do konce 19. století. Kordy, šavle, meče, často velmi drahocenné předměty, dokládají zručnost zlatníků, kovotepců, medailérů, rytců... Více než 300 barevných fotografií z našich i zahraničních sbírek je uspořádáno chronologicky, doplněno základními údaji, informacemi o zhotovitelích a objednatelích zbraní i zajímavostmi technickými a historickými.

Vyd. Aventinum, Praha, 2004, v edici Fotografické atlasy (3. vydání)

(Zakoupeno v Lesnické práci, s. r. o., Kostelec n. Č. l., pro technickou knihovnu LČR HK)

>>

Jiří Uhlíř

V měsíci březnu oslavili významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

12. 3.	Miroslav Brychta	LS Buchlovice
12. 3.	Milan Trenčanský	LS Horní Blatná
15. 3.	Josef Jaroš	LS Žlutice
24. 3.	Eva Bednářová	KI Havlíčkův Brod
27. 3.	Libuše Uherská	LZ Dobříš
29. 3.	Karel Voxa	ředitelství

Šedesátiny

4. 3.	Jaroslav Suk	LS Stříbro
9. 3.	Zdeněk Jakeš	LZ Boubín
14. 3.	Jiří Černý	LZ Konopiště
26. 3.	Marie Procházková	LZ Dobříš
29. 3.	Ing. Jiří Horák	LS Žatec

Všem jubilantům blahopřejeme a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti.

Přejezd Orlických hor

Dne 18. 2. 2005 uspořádal Sportovní klub Lesy Janeček, Kvasiny, 29. ročník lesnického závodu v běhu na lyžích volným způsobem „Přejezd Orlických hor“. Sponzory letošního ročníku byly: Lesy Janeček, s. r. o. Kvasiny, Správa Kolowratských lesů Rychnov n. K., Lesní společnost Hradec Králové, a. s., Kristina Colloredo-Mansfeldová, Lesy České republiky, s. p., Parishovy Lesy – Žamberk, tiskárna Intergraf Náchod.

Na start sedmnácti kilometrové trasy od hájovny Kolowratských lesů na Šerlichu přes Velkou Deštnou a Pěticestí do Orlického Záhoří se postavilo 48 mužů a žen, z toho 20 startujících bylo z řad pracovníků našeho podniku. Přestože se pořadatelům i přes nepřízeň počasí – celonoční sněžení s větrem – podařilo trať dobře upravit, čerstvý sníh vlastní závod učinil pomalejším a důkladně tak prověřil připravenost závodníků i jejich lyží.

Ze zúčastněných pracovníků LČR, s. p., tentokrát sice nikdo v žádné kategorii nestanul na pomyslném nejvyšším stupínku, ale přesto lze jejich vystoupení považovat za úspěšné, neboť 10 z nich se v jednotlivých kategoriích dostalo mezi pět vyhlášených. >>

Kamil Beznoska

Umístění pracovníků LČR:

Kategorie	Pořadí	Jméno	Organizační jednotka
Ženy bez rozdílu věku	3.	Alena Schindlerová	ředitelství
	4.	Jana Trejtnarová	LS Rychnov n. K.
	5.	Miroslava Podhajska	KI Choceň
Muži 21 – 30 let	2.	Jiří Beran	LS Rychnov n. K.
	4.	Martin Váňa	LS Rychnov n. K.
Muži 31 – 40 let	5.	Martin Hamáček	LS Rychnov n. K.
Muži 41 – 50 let	3.	Kamil Beznoska	ředitelství
	5.	Vladimír Krchov	LS Rychnov n. K.
Muži 51 – 60 let	4.	Karel Znojenský	KI Havlíčkův Brod
Muži 61 let a starší	3.	Antonín Špinler	důchodce, LS Rychnov n. K.

Lesy v záři reflektorů

Devítka na plakátech lesnického plesu zářila v Hradci Králové celý první měsíc roku 2005. S kytarou v ruce a s Kristýnkou v hlase zval k tanci nerozhodné návštěvníky Peter Nagy. Pověstným humorem a schopnostmi komunikovat s davem lákal do Aldisu Yo Yo Band s Richardem Tesaříkem. A společně dohromady přesvědčili více než tisícovku z Vás.

S šarmem sebevědomé ženy uvedla první účinkující moderátorka počasí na Nově Miša Dolinová a potom již bezchybně protančila na jevišti celým večerem až k brzkému ránu.

Foyer kongresového centra Aldis vonělo již v době příprav plesu zvěřinovými specialitami, které uvítala hlavně laická veřejnost, pro kterou je daňčí guláš, zvěřinová polévka či jelení kýta na brusinkách, velkou vzácností. A že se jídelní lístek pod podobnými pochutinami jen prohýbal. Na všech sálech se hned od dvacáté hodiny zaplnily parkety tanečníky, kteří zde ve vysokém tempu vydrželi až do druhé hodiny, kdy úspěšně kulminoval 9. lesnický ples.

A kdo přišel s trpělivostí a zvládl dlouhou frontu na lístek do tomboly, mohl si odnést divočáka, lesnickou bundu, boty a další, velmi hodnotné ceny. Potom již všichni čekali na půlnoc, kdy se losovala hlavní cena. Vítěz si odnesl přímo z Aldisu lončáka a v červenci pojede ve dvou na týden do Staré obory na Hlubou nad Vltavou. A tam je opravdu překrásně.

Nad ránem, kdy se Aldis vylidnil a ztichl, prošel jsem ještě jednou všechny prostory a na chvíli se zastavil uprostřed velkého sálu, kde je hlavní centrum dění. Zavzpomínal jsem zde na první ples v roce 1997, kdy jsme bez větších zkušeností připravili zábavu pro tisíc nadšených lidí a oni se nám po celých dalších osm let vraceli znova a znova. A tak dnes hledíme do blízké budoucnosti, protože rok se s rokem seje a na plakátech v Hradci Králové bude svítit kulatá desítka, snad. Jen Vám dnes ještě neřeknu ani neslibím interprety. Za organizátory mohu slíbit, že vybereme takové, kteří Vás pobaví stejně dobře, jako letos. Nashledanou 28. ledna 2006 ve 20. hod v Hradci Králové. >>

Miloslav Louda

Přípravy na WOOD-TEC 2005 zahájeny

Od 18. do 21. října 2005 se na brněnském výstavišti uskuteční 9. mezinárodní veletrh strojů, nástrojů, zařízení a materiálů pro dřevozpracující průmysl WOOD-TEC. Pořadatelé, kteří již zahájili přípravy této vrcholné dřevařské akce, očekávají, že také její nadcházející ročník bude v duchu těch předešlých rekordní. Od premiéry počátkem 90. let minulého století se stal WOOD-TEC nejvýznamnější událostí svého druhu v regionu střední a východní Evropy. Od té doby také odborné veřejnosti pravidelně nabízí kompletní dřevařské menu od materiálů přes celé spektrum technologií, včetně sofistikovaných linek a strojů pro zpracování dřeva až po nástroje a nářadí pro řemeslnou výrobu. Od posledního ročníku v roce 2003 se akce pořádá s obměněným a doplněným oborovým členěním, které je jednotné pro všechny veletrhy garantované EUMABOIS.

Spolupráce s Evropským sdružením výrobců dřevozpracujících strojů EUMABOIS, která se datuje od roku 1997, zůstává i nadále jedním ze základů, na němž je úspěch veletrhu WOOD-TEC postaven. Nejviditelnější změnou, učiněnou v rámci této spolupráce, je přechod z jednoleté periodicity pořádání na dvouletou. To brněnskému veletrhu prospělo: vystavovatelů se nyní hlásí více, a aby mohli náležitě prezentovat své novinky, požadují pro své expozice také větší plochu. V posledních letech je tomu dokonce tak, že se každý nový ročník akce zapisuje rekordním písmem do statistických veletržních analýz. Posledního ročníku se v roce 2003 na čisté výstavní ploše 11 773 m² zúčastnilo 331 firem z třinácti zemí (Česka, Dánska, Francie, Itálie, Německo, Polsko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Ukrajina).

Pořadatelé jsou odhodláni učinit vše proto, aby WOOD-TEC 2005 rekordní veletržní sérii prodloužil. A mají k tomu ty nejlepší předpoklady – akce se uskuteční poprvé po začlenění České republiky mezi státy Evropské unie, a to nepochybně dále prohloubí zájem o účast ze strany zahraničních i tuzemských vystavovatelů. Brno, které je díky své geografické poloze a příznivé dopravní situaci skutečnou obchodní křižovatkou mezi západoevropskými, středoevropskými a východoevropskými trhy, se v době akce stane místem střetu široké mezinárodní nabídky dřevozpracujících oborů, na němž se firmy utkají o přízeň evropského spotřebitele.

Odborníci – naposledy jich bylo přes 80 % z celkového počtu více než 22 000 návštěvníků a do jihomoravské metropole vážili cestu z 32 zemí – také tradičně oceňují bohatý doprovodný program akce. Dřevozpracující průmysl se velmi rychle rozvíjí, a sledovat nové trendy je proto velmi důležité. Z hlediska exponátů lze od nadcházejícího ročníku veletrhu WOOD-TEC očekávat jak směřování ke kvalitě, tak k jejich vyššímu počtu v expozicích.

Potenciální vystavovatelé veletrhu WOOD-TEC 2005 nemají proč se svou přihláškou váhat, ostatní odborníci by měli s návštěvou akce, která se nekoná každý rok, raději již začít počítat.

Bližší informace:

Veletrhy Brno, a. s.; Výstaviště 1, 647 00 Brno
Tel.: 541 153 297; Fax/Tel.: 541 153 054;
E-mail: wood-tec@bv.cz
www.wood-tec.cz

SILVACO
POMÁHÁME LESŮM RŮST

Kompletní nabídka mechanické ochrany lesa

- lesnická a průmyslová pletiva pro lesní hospodářství a chov zvěře
- individuální ochrana (drátěná i plastová)

množstevní slevy

SILVACO, a. s., Na Křečku 365, 109 04 Praha 10, fax: 274 865 119, tel: 272 063 127-9, e-mail: objednavky@silvaco.cz
www.silvaco.cz

Pomáháme lesům růst

spotřební materiál pro les

- chemické přípravky a aplikační technika pro ochranu lesa a v lesních školkách
- pletivo a individuální ochrana (drátěná a plastová)
- ochranné oděvy, obuv a pomůcky
- oděvy pro lesníky, myslivce a volný čas
- lesnické potřeby a pomůcky (pro označování, taxaci a měření, tiskopisy, svodnice vody, vázací materiál, ...)
- potřeby pro školkaře (substráty, obaly, stínovky, ...)

ostatní spotřební materiál

ruční a motorové nářadí pro les a zahradu

DOPRAVA
ZDARMA

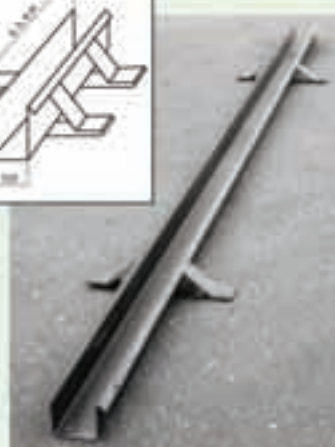
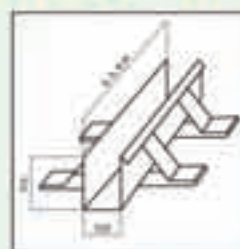
Barvy SOPPEC

Již více než 10 let dodává
společnost SILVACO, a. s.
na český trh francouzské
značkovací barvy SOPPEC.

Ocelové svodnice SILVACO

- svodnice umožňují bezproblémový provoz veškerých dopravních prostředků
- několik variant svodnic pro různé konstrukční situace a různé požadavky našich zákazníků
- všechny typy svodnic také ve variantě B s patkami do betonu, vhodné do asfaltovaných a betonem zpevněných cest
- standardní délky vyráběných svodnic 2, 3, 4, 5 a 6 metrů (na přání zákazníka individuální délky zaokrouhlené na 0,5 metru)
- svodnice dodávány bez povrchové úpravy, na přání zákazníků možno zajistit povrchovou úpravu žárovým zinkováním
- průmyslová práva na výrobu svodnic, vydáno prohlášení o shodě

SILVACO, a.s., Na Křečku 365, 109 04 Praha 10

fax: 274 865 119, tel.: 272 083 127-9, objednavky@silvaco.cz

www.silvaco.cz

KOMPLEXNÍ NABÍDKA • DOPRAVA ZDARMA • KATALOG ZDARMA

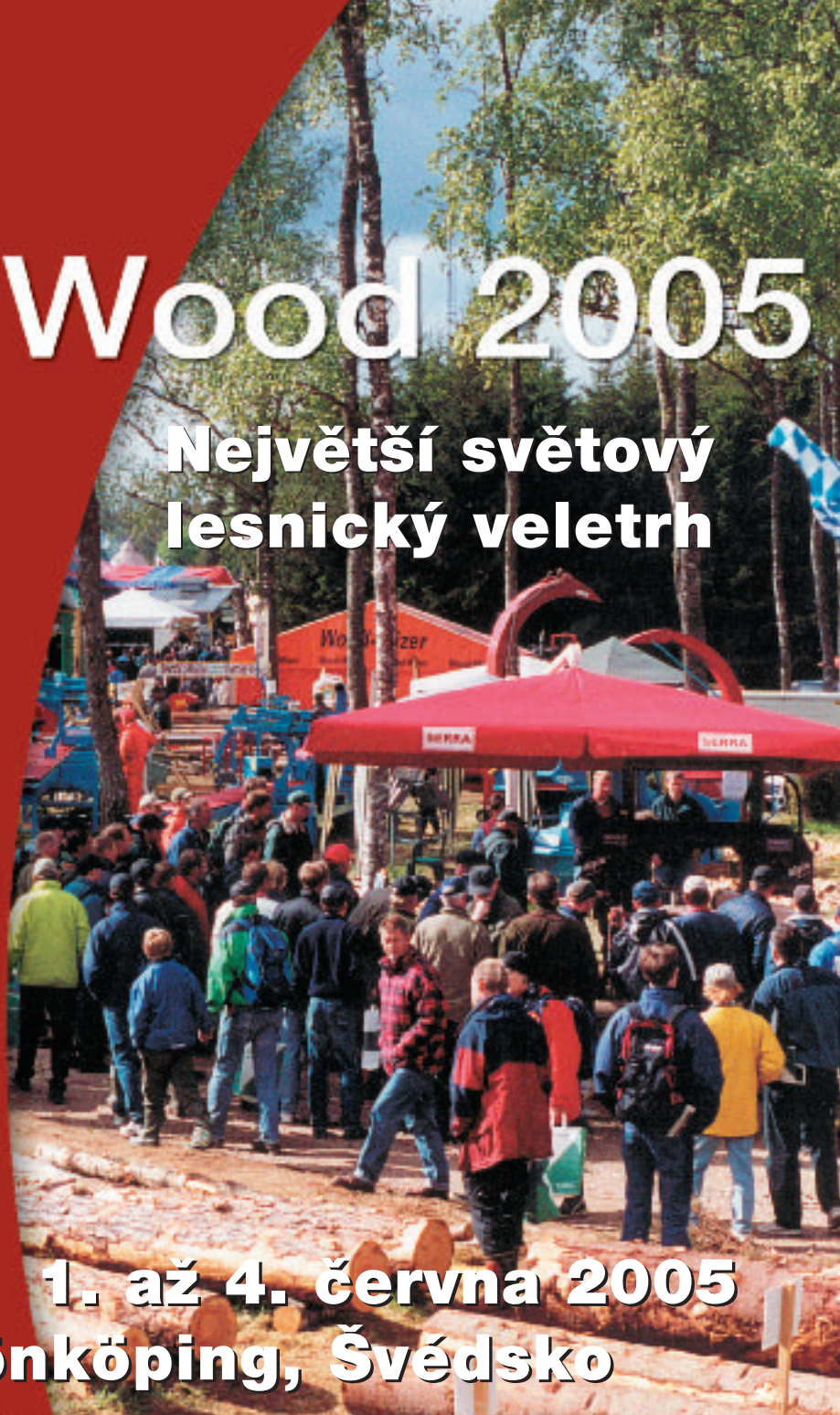
Elmia Wood 2005

Elmia Wood^{AB}
International Forestry Trade Fair

Největší světový lesnický veletrh

- 30-ti leté výročí Elmia Wood
- více vystavovatelů než obvykle
- noví vystavovatelé z více zemí
- praktické ukázky lesnických strojů přímo v lese
- bohatý doprovodný program
- světová premiéra „Technologie s nízkou pracností“
- široká škála IT, GIS, GPS a mobilních komunikací
- mistrovství světa operátorů vyvážecích souprav

1. až 4. června 2005 Jönköping, Švédsko

Kontakt ve Švédsku:

Elmia AB

Telefon: +46 36 152 000 • Fax: +46 36 164 692 • E-mail: wood@elmia.se

Kontakt v ČR:

Agentura J.H. COM, s.r.o. - Nataša Raeová
Mobil: +420 607 173 466 • E-mail: raeova@jhcom.cz

Lesnická práce, s.r.o. - Oto Lasák
Mobil: +420 604 211 166 • E-mail: lasak@lesprace.cz

www.elmia.se/wood

Ve spolupráci s

CO ZBÝVÁ DODAT?

Březen...

už voní sluníčkem a blížícím se jarem. Ráno se lépe vstává a dny jsou už příjemně dlouhé. Někdy nás vrátí do tepla domovů dešť, střídající se s dešťovými plískanicemi, ale to už se jen paní „ZIMA“ loučí. Vždyť by se pod sněhovou přikrývkou třásly zimou jívové kočky a první včely by nedonesly domů nové zásoby květního pylu.

Dneska nepůjdu naším revírem. Mám namířeno za kamarádem do hor. Ještě mi v uších zní loňská podzimní jelení říje a už je tady čas, jít se podívat po ozdobách, které kamsi do nejčernějších koutů odhodily tito lesní velicí. V plném proudu je jelení „shazování“. První shodili ti nejstarší už v únoru a teď vrcholí II. věková třída. Mladíci přijdou na řadu později.

Na tuhle roční dobu se vždycky moc těším. Jaro je nachystané, jen prorazit, do tváří hřejí polední paprsky, ale večer pořád ještě zalézá pod kabát a vůně „svaračku“ láká k dubovému stolu. Bezmyšlenkovitě toulání přírodou a lesem teď na dva dny vystřídá soustředění se na úspěch v podobě jeleního shozu. Ale hlavně i tady jde o setkání, přátelství, pohodu a úsměv na tvářích s prázdnými rukama. Těch pár lidí, které na chvíli spojí společný zájem, přijelo pracovat a zároveň se bavit.

Z okna hájenky letí do čerstvě napadané, deseti centimetrové sněhové pokrývky, loňský shoz. Oči sběračů budou chvíli zachycovat podobu ležícího shozu ve sněhu, aby je potom pravá situace v lese nepřekvapila. Tahle zkouška se již několikrát osvědčila, zvláště pro úplné nováčky.

Zahrada hájenky začíná ožívat. Všichni už se těší na jaro, včetně krtka, který nelení a staví jednu hromádku za druhou. Vyhrnutou hlinou na chvíli zakryl i první bělostný shluk bledulí jarních, které se sem každý rok vrací.

Je ráno a nastupujeme do rojnice. Půjdeme společně v těsné blízkosti partií lesa za hlasem kosa černého, který vítá slunečné ráno rytmičkou písní z nejmohutnějšího buku a z druhé strany mu basy ladí strnad obecný.

Moc se těším na první úlovek. Laik a neznalec by řekl kost, pro nás má vůni úspěchu, pro hajného má chovatelský význam.

Soused po mé pravé straně se ohýbá k zemi a všichni na něj napjatě hledíme. Tentokrát zvitězila buková větev. Jako v tělocvičně, připadáme si někdy, skákající radostně do strany v přesvědčení, že hrot větve, čnící ze sněhu je výsadou v koruně, nebo očníkem na jelením shozu. Přátelský a upřímný úsměv na rtech nás všech ukončil tuto přírodní blamáž a jdeme dále. První „leč“ končí a jeleni vedou jedna nula.

Na lesní cestě hoří oheň a dřevo voní jarní mízou. Na řadu přichází domácí klobása, čerstvý chleba a čaj s citronem. Sil bude třeba a místní terén s nimi rozhodně nešetí. Do kopce z kopce, za devatero horami a devatero řekami, tam leží. Ne, tam neleží, to je jen jiná pohádka, než ta, kterou dnes všichni prožíváme v čerstvě zasněženém lese.

Cítím obrovskou svobodu. Jsem tam, kde mi je dobře, jsem s těmi, kterým rád říkám přátelé. Tady závist a zloba nenachází místo a úspěch jednoho se večer přepočítává na všechny.

Ani druhá leč nepřinesla úspěch. Tady jeleni neshodili, i když tu rozhodně prošli a zanechali ve sněhu navštívenky. Takže do třetice všeho dobrého? Den v lese končí a shozy ležící ve sněhu stráví minimálně dnešní noc tam, kam zapadly.

Vracíme se na základnu. Oči se mazlí s kouřícím komínem a za dveřmi voní pravá horská zelňačka s dřevorubeckými krající chleba. Na oslavu dnešního krásného dne přijíme domácí ořechovkou a půjdeme spát.

Už teď myslím na sny, které zákonitě doprovodí hluboký spánek z čerstvého vzduchu a já najdu minimálně tři shozy, ale jaké. Takového jelena, o kterém jsem loni vyprávěl svému kamarádovi, který mě sem zve, tak takového v revíru prý nemá. Jenže já ho viděl, ale už nevím, kde byl. Vzbudil mě jezevčík Brok, který štěkal pod bukem na veverku a hrát si rozhodně nechtěl. Škoda. Tedy škoda jen nenaplněného snu, jinak ráno je opět nádherné.

Už čtvrtá leč je neúspěšná, přitom ochozy naznačují noční pohyb zvěře a velké stopy vypovídají o starších, silných jelenech.

Den pomalu ubíhá a polední sluníčko kreslí na přemrzlém sněhu obrazce plné malířovi fantazie. A tam, někde opodál, se právě sehnul jeden z nás a zpod sněhové nadílky vytáhl krásný, perlený shoz korunového dvanáctáka.

Každá pohádka i životní příběh nekončí vítězstvím. Zamyšlen, vracím se do reality dne. Prostě to tentokrát nevyšlo, vyjde to těm zítra, nebo pozítří, nebo byste si třeba mysleli, že se to vlastně ani nestalo. Jenže těchto všedních, krásných dnů prožijeme letošní rok ještě mnoho a je na každém z nás, kde je jeho hranice vítězství. Já ho cestou domů cítím. >>

Miloslav Louda

Jinany památné a zajímavé

1		5
2	3	6
	4	

1. Jinan v zámeckém parku v Karviné - Fryštáku
2. Jinan v Královské oboře v Praze
3. Jinan v Botanické zahradě v Praze
4. Jinan u kláštera v Českých Budějovicích
5. Jinan v Doksaněch
6. Jinan u muzea v Děčíně

2005

ROK LÍPY

Lesy k užívání, lesy k užítku